

Työkykyä Satakuntaan

Satakunnan työkyvyn kehittämishanke

Hankesuunnitelma, 15.6.2020

Satasairaala

Sisällys

1	Tausta ja tarve	2
2	Tavoitteet	3
3	Odotetut tuotokset, tulokset ja vaikutukset	4
4	Selvitys toiminnasta jo saaduista kokemuksista ja tehdyistä arvioinneista	5
5	Toimenpiteet	7
5.1	Toimenpiteet työkyvyn tukeen tulevaisuuden sote-keskuksissa	7
5.2	Toimenpiteet tuetun työllistymisen menetelmiin	11
6	Yhdyspinta Tulevaisuuden sote-keskukseen ja kuntakokeiluun	16
7	Aikataulu, organisointi ja resurssit	16
7.1	Toteutusaika ja organisointi	16
7.2	Resurssit ja sitoumus	17
8	Asiakkaiden osallisuuden huomiointi	18
9	TE-toimiston, Kelan ja järjestöjen osallisuuden huomiointi	19
10	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen huomiointi hankkeessa	20
11	Viestintä ja juurruttaminen	21
12	Arviointi	21
13	Riskien arviointi	21

1 Tausta ja tarve

Satakunnan väestömäärä on n. 217 000 asukasta, josta työllisten osuus on n. 40 %. Vuonna 2019 noin 58,3 % väestöstä oli 15 – 64-vuotiaita, joiden työllisyysaste oli 72,1 %. Vaikeasti työllistyvien osuus ikäryhmästä oli 4,5 %. Satakunnan huoltosuhde on huomattavasti maan keskiarvoa korkeampi (v. 2019 koko maa 61,4; Satakunta 71,5).

Sekä väestödemografian että asukkaiden hyvinvoinnin kannalta Satakunnassa on tärkeää panostaa työikäisten työkyvyn tuen palveluihin ja turvata työkykyä jatkossakin. Erityisesti maakunnassa halutaan tehostaa työkykyyn vaikuttavien sairauksien ennaltaehkäisyä, hoitoa ja kuntoutusta, jotta ihmiset pystyvät jatkamaan työssä ja työnhakijoina, eivätkä eläköidy ennenaikaisesti.¹ Myös työhönvalmennuksen ja ammatillisen kuntoutuksen osaamisen kehittämistarve on huomattu. Työ- ja toimintakyvyn vahvistaminen ja työllistymisen edistäminen on kaikkien Satakunnan kuntien tavoitteena.

Satasairaalan kuntoutuspoliklinikalle kuntoutustutkimukseen lähetetyistä potilaista suurin osa on työttömiä työnhakijoita ja TE-toimiston asiakkaita. Potilaat ohjautuvat kuntoutustutkimukseen ja arvioon usein liian myöhään. Lähetteillä tulevat potilaat ovat olleet usein jo vuosia työttöminä työnhakijoina ja heillä on todettu alentunut toimintakyky mahdollisesti jo työssä ollessaan.² Tässä myöhäisessä vaiheessa kuntoutustoitimenpiteillä on vaikea puuttua tilanteeseen, jos asiakkaalla on taustalla mahdollisesti jo useampi eläkehaku. Kuntoutustoimenpiteillä olisi paremmat vaikutusmahdollisuudet, jos tilanteeseen puututtaisiin heti, kun asiakas on jäämässä työttömäksi. Aiempaa varhaisempi ja parempi työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen peruspalveluissa ja tarvittaessa eteenpäin ohjaaminen erityisen tuen (erityistason) palveluihin, kuten kuntoutustutkimusprosessiin, voi parantaa kuntoutumisen oikea-aikaisuutta ja lisätä toimintarajoitteisten työttömien työllistymistä. Yhteistyötä ja työnjakoa kuntoutuksen erityistason palvelujen ja perusterveydenhuollon kanssa on tarve kehittää ja vahvistaa, mikä tuo pitkällä tähtäimellä myös kustannusvaikutavuutta esimerkiksi sairausetuuksien käytön vähenemisenä.

TE-toimiston tavoitteena on tunnistaa jo heti työttömyyden alussa työnhakija-asiakkaiden työkyvyn tuen tarpeet. Tässä on todettu omat haasteensa, sillä perustehtävän mukaisessa työnhakija-asiakkuudessa korostuu työnvälitys. Esimerkiksi työeläkeyhtiön ammatillisen kuntoutuksen sekä tulevan ajan oikeus saattaa "vanhentua", mikäli palvelutarvetta ei tunnisteta ajoissa ja asiakasta ohjata ko. palveluihin. TE-toimisto haluaa kehittää viranomais- ja muuta yhteistyötä varhaisen tunnistamisen edistämiseksi. TE-toimistolla on tarve selkiinnyttää työnjakoa, parantaa molemminpuolista osaamista ja kehittää yhteistyötä kohderyhmän siirtymävaiheissa.

Porin ja Rauman työllisyyspalveluiden ja TYPin näkökulmasta työkykyohjelmalle on tarve, sillä pitkäaikaisesti työttömillä terveydessä ja työkyvyssä ilmenevät haasteet hidastavat tai jopa estävät työllistymisen prosessia. Jos terveydenhuollon ja työllisyyspalveluiden väliset prosessit eivät ole selkeästi sovittuja ja riittävästi resursoituja, asiakkaiden prosessit pitkittyvät. Se tuo paitsi inhimillistä, myös taloudellista haittaa. Porissa ja Raumalla työttömien terveyspalveluiden toimintamallia on jo kehitetty, mutta jatkokehittämistä ja juurruttamista tarvitaan.³ Erityisesti tulee kehittää yhteistyössä terveydenhuollon kanssa varhaisempaa palveluihin pääsyä, jotta asiakkaan työttömyys ei pitkity. Työhönvalmennuksen käytännöt ja resursointi vaihtelevat, mikä aiheuttaa alueellista epätasa-arvoa. Tulevaisuuden toimintamallien näkökulmasta on tärkeä sopia yhteinen malli kaikkiin Satakunnan kuntiin. Kehittäminen linkittyykin vahvasti Satakunnan TYP- ja Rauman seudun TYP-työhön sekä perustason palveluiden kokonaiskehittämiseen.

¹ Tällä hetkellä terveysongelmia, kuntoutustarvetta tai kuntoutustutkimuksen tarvetta ei tunnisteta riittävän ajoissa, ja asiakas voi joutua odottamaan useita kuukausia sairaslomalla ennen kuin hänet ohjataan eteenpäin. Haavoittuvassa asemassa ja vaarassa pudota palveluista ovat erityisesti työkyksairauksiin sairastuvat työnhakijat, jotka tarvitsevat nykyistä koordinoitumpaa tukea sairaslomalta työnhakijaksi paluuseen.

² Heille olisi pitänyt tehdä ammatillisen kuntoutuksen suunnitelma jo paljon aikaisemmassa vaiheessa. Usein tulee esille myös laajalaisempia sosiaalisen kuntoutuksen tarpeita, ja kokonaistarve rakentuu lääkinnällisestä, sosiaalisesta, ammatillisesta ja opinnollisesta kuntouksesta.

³ Raumalla taustalla on mm. valtakunnallinen PARTY- parempaa työ- ja toimintakykyä -hanke (ESR). Jatkokehittämistä on kuitenkin edelleen.

Porin perusturvan psykososiaalisissa palveluissa on todettu osatyökykyisten työllistymisen olevan haastavaa. Resurssit ovat tarpeisiin nähden riittämättömät ja osaamisen koetaan olevan liian pintapuolista. Siksi työhön on haettava uudenlaista näkökulmaa, osaamista ja resurssia, jolla asiakkaita voidaan paremmin tukea ja auttaa. Henkilökunta tarvitsee lisää työhönvalmennuksen, työkykykuntoutuksen ja ammatillisen kuntoutuksen osaamista. Yhteistyötä sote-ammattilaisten välillä työllistymisen edistämisessä ja tukemisessa on tarve kehittää. Myös muilla Satakunnan kunnilla on ilmennyt vastaavaa tarvetta.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien nuorten tuelle esimerkiksi sairastumistilanteessa on myös todettu tarve. Eri toimijoiden yhteistyön kehittäminen on tärkeää, jotta voidaan ehkäistä nuorten opintojen keskeytymistä sekä vahvistaa varhaisen tuen- ja kuntoutustarpeiden tunnistamista ja kuntoutumisen tukea opinnoissa.

Koronakriisi on johtanut siihen, että myös Satakunnassa työttömyys lisääntyy, jolloin on entistä tärkeämpää tunnistaa riittävän varhain työ- ja toimintakyvyn tukea tarvitsevat työikäiset. On kuitenkin huomioitava, että vaikka asiakkaalle on suunnattu tukea⁴, yhtenä ongelmana on se, että pitkään työttömänä olleiden, työrajoitteisten henkilöiden mahdollisuudet päästä palkkatyöhön edes osa-aikaisesti ovat alueella hyvin heikot. Yritysten esteet palkata työrajoitteisia henkilöitä ovat korkeat. Hankkeen toivotaan parantavan sekä asiakkaan tarvitsemää rinnalla kulkevaa tukea ja ohjausta että myös laajan kehittäjäverkoston tuella uusia ratkaisuja työllistymishaasteeseen.

2 Tavoitteet

Satakunta hakeutuu molempiin toimenpidekokonaisuuksiin. Hankesuunnitelma kohdistuu siis sekä työkyvyn tukeen tulevaisuuden sote-keskuksissa että tuetun työllistymisen menetelmiin. Hanke vastaa työkykyohjelmassa em. toimenpidekokonaisuuksille asetettuihin tavoitteisiin. Toimenpiteiden kohderyhmänä ovat työkykyohjelmassa määritellyt asiakasryhmät.

Työkyvyn tuki tulevaisuuden sote-keskuksissa -toimenpidekokonaisuuden osalta tavoitteena on mm.

- Vahvistaa työttömien ja osatyökykyisten työkyvyn tuen tarpeiden tunnistamista.
- Mallintaa asiakkaiden tarpeista lähtevä työkyvyn tuen palvelukokonaisuus, varmistaa oikea-aikaiset, yksilölliset palvelupolut sekä vahvistaa asiakkaan osallisuutta palvelupolulla.
- Vahvistaa nuorten kuntoutumisprosessia niin, etteivät opinnot keskeydy.
- Sujuvoittaa asiakkaan prosessia mm. digitaalisia menetelmiä hyödyntäen.
- Parantaa työterveyshuollon ulkopuolella olevien työikäisten kuntoutusprosessissa tulevaisuuden sote-keskuksen ja erikoissairaanhoidon yhteistyötä ja selkeyttää tehtäväjakoja Kuntoutuskomitean mietinnön mukaisesti.⁵
- Lisätä ammattilaisten osaamista, mm. työkyvyn tuen toimintamallien, työkykykuntoutuksen osaaminen ja kuntoutuksen arviointiosaaminen.
- Sopia yhteinen alueelliset tarpeet huomioiva Satakunnan työttömien terveyspalvelujen toimintamalli ja vahvistaa terveydenhuollon roolia mallissa.⁶
- Parantaa viranomaisyhteistyötä siten, että näkyväksi tulee myös kustannusvaikutus⁷.

Tuetun työllistymisen menetelmien osalta tavoitteena on mm.

- Parantaa tuetun työllistymisen mallin asiakaslähtöisyyttä ja asiakkaan osallisuutta palvelupolulla.
- Vahvistaa työllistämistä tukevia sosiaalihuollon palveluja.

⁴ Esim. työkykykuntoutuksen tarve on tunnistettu ja arvioitu, asiakkaalle on järjestetty lääkinnällistä kuntoutusta tai suositeltu ammatillisen kuntoutuksen palveluja, kuten osa-aikaisia työkokeiluja.

⁵ Kuntoutuskomitean mietintö: s.53-54.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160273/RAP2017_41.pdf?sequence=2&isAllowed=y

⁶ Ml. mm. työttömien terveystarkastusprosessi, walk in -toiminta, terveydenhuollon aloitteellisuuden ja kokonaisvaltaisuuden vahvistaminen (työterveyshuollon tapaan), sekä työkykykuntoutuksen tarvearviointi ja kuntoutussuunnitelman laadinta varhaisessa vaiheessa.

⁷ Esimerkiksi kunnan osarahoihtaman työmarkkinatuen pienentyminen ja sairasetuuskien käytön väheneminen.

- Vahvistaa työhönvalmennuksen ja työkykykuntouksen käyttöä sekä arvioida menetelmien vaikuttavuutta ja soveltuvuutta.
- Parantaa ammattilaisten osaamista (esimerkiksi työvalmentajan koulutus oppisopimuskoulutuksena).
- Kehittää ryhmämuotoista työhönvalmennusta.
- Verkostoida ja sovittaa yhteen eri viranomaisten työllistämistä tukevat palvelut, mm. määritellä yhdyspintojen välinen ohjaus ja prosessit sote-keskuksen ja työllisyyspalveluiden kanssa.
- Lisätä asiakkaiden mahdollisuuksia uudelleen- tai lisäkouluttautumiseen yhteistyössä oppilaitosten kanssa.
- Lisätä yrittäjien ja työnantajien ymmärrystä osatyökykyisten työllistämisen hyödyistä sekä parantaa työnantajayhteistyötä työllistämiseen tähtäävällä polulla, mm. jalkautuva tuki eri tahoille.

Hankkeen toimenpiteissä seurataan kansallista kehittämistyötä ja sovelletaan käytäntöön THL:n ja TTL:n palvelukokonaisuutta kuvaavaa mallia ja ohjeita. Jo aikaisemmin kehitettyjä hyviä malleja, kuten ryhmämuotoisia menetelmiä, hyödynnetään hankkeen kehittämistyössä. Hanke linkittyy myös kansallisen Mielenterveysstrategian (2020) tavoitteisiin ja osaltaan tukee sen toteutusta.⁸

Vaikka kaikki maakunnan kunnat ja sote-kuntayhtymät eivät ole ainakaan hankkeen alkuvaiheessa mukana pilotoinneissa, tarkoituksena on, että hankkeessa tehty kehittämistyö levitetään myös muualle Satakuntaan. Toimintamallit ovat siis monistettavissa kaikkiin Satakunnan sote-keskuksiin.

3 Odotetut tuotokset, tulokset ja vaikutukset

Hankkeessa odotetaan olevan seuraavia tuotoksia:

- Palvelukokonaisuuden sekä palvelupolkujen mallinnukset, joilla vahvistetaan työkyvyn tukea osana sosiaali- ja terveyskeskusten toimintaa.
- Toimintamalli- ja menetelmäkuvaukset⁹, niiden koulutukset ja pilotoinnit.
- Asiakasosallisuuden menetelmien laajennettu käyttöönotto kaikissa sote-keskuksissa.
- Laatukriteereihin perustuvan tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen koulutukset, pilotointi, arviointi ja käyttöönotto
- Digitaaliset palvelut osana prosesseja, esimerkiksi työkyvyn tuen ja ohjauksen verkkopalvelut, etäkuntoutus työ- ja toimintakyvyn tukena sekä työ- ja toimintakyvyn arvio.
- Käytettävien arviointi- ja seurantamittareiden määrittely, niihin liittyvät koulutukset, pilotointimalli ja sekä käyttöönotto.
- Arviointi- ja seurantaraportit.

Hankkeella odotetaan olevan seuraavia tuloksia ja vaikutuksia:

- Asiakkaan palvelupolun monialaisuus, sujuvuus, oikea-aikaisuus ja vaikuttavuus paranee. Toimintamallien ja palveluketjun tehostamisen ja yhtenäistämisen myötä työttömät ja osatyökykyiset tai henkilöt, joiden työkyky on uhattuna, saavat työ- ja toimintakykyä tukevia kuntoutuspalveluja aiemmin.
- Osatyökykyisten merkitys potentiaalisena työvoimana alueella kasvaa.
- Asiakasosallisuus paranee. Asiakas pystyy vaikuttamaan nykyistä paremmin omaan palveluunsa.
- Asiakkaan mahdollisuus saada palvelua matalalla kynnyksellä kasvaa.

⁸ Strategian tavoitteena on laadukas palveluohjaus, varhaisvaiheen tunnistaminen ja matalan kynnyksen palveluohjaus lähellä ihmisten luonnollista elinpiiriä. Mielenterveyden häiriöt ovat merkittävä kansallinen syy ennenaikaiseen työkyvyttömyyteen. Työttömyys on merkittävimpiä riskitekijöitä päihde- ja mielenterveyden häiriöihin. Uusia malleja tarvitaan. Satakunta hakee valtionavustusta myös mielenterveysstrategian toimeenpanon hankkeisiin.

⁹ Esimerkiksi:

- Varhaisen vaiheen työkyvyn tuen ja todellisen kuntoutustarpeen tunnistamisen ja selvittelyn menetelmät.
- Työkykykuntoutuksen malli.
- Sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaiden työkyvyttömyyden paremman tunnistamisen ja palvelutuotannon malli.
- Monialainen sosiaalisen, ammatillisen ja lääkinällisen kuntoutuksen kokonaismalli osana tulevaisuuden sote-keskusta.
- Nivelvaiheiden mallintaminen.
- Ammattilaisten osaamisen kehittämisen yhteistyömalli ja toteutus (tulevaisuutta varten).

- Asiakkaiden palveluohjaus ja sen rinnalla kulkeva kuntoutusohjaus vahvistuvat.
- Asiakkaiden valmius pysyä tai päästä takaisin työelämään kasvaa, jolloin myös työkyky ja laaja-alainen hyvinvointi paranevat. Tällä on välillisiä vaikutuksia myös perheiden ja läheisten hyvinvointiin ja jopa elinajan odotuksiin.
- Vaikuttavalla työhönvalmennuksella (ml. työhönvalmennustiimi, ryhmätyövalmennus, alihankintatyön kautta työllistyminen, työnetsijän rooli ja yritysysteistyö) työllistyminen paranevat.
- Eri toimijoiden yhteistyö vahvistuu, jolloin kuntoutusjärjestelmän palvelut hyödynnetään laaja-alaisemmin (TE, Kela, työeläkeyhtiön, kunnat, koulu- ja opetusyhteistyö jne). Eri viranomaisten palvelujen yhteensovittaminen helpottuu.
- Ammattilaisten osaaminen kasvaa (mm. tuetun työkyvyn työllistymisen menetelmät, työkykykuntoutus, erilaisten mittarien käyttö ja niiden tarpeellisuuden ymmärtäminen).
- Digitaalisia palvelujen helppokäyttöisyys ja saatavuus paranevat, ja niitä käytetään niin perustasolla kuin erityistasolla yhtenäisesti.
- Kustannusvaikuttavuus paranevat, mm. kunnan osarahoittaman työmarkkinatuen pieneneminen.

4 Selvitys toiminnasta jo saaduista kokemuksista ja tehdyistä arvioinneista

Aiemmat maakunnalliset hankkeet

Satakunnassa toteutettiin vuosina 2017 – 2018 kaksi OTE-kärkihankkeen maakunnallista kokeilua, SATA-OSAA¹⁰ ja Satakunnan polut hoitoon ja kuntoutukseen¹¹, sekä vuosina 2017 – 2020 maakunnallinen Satakunto – ESR-hanke¹². Nämä hankkeet oli asemoitu osaksi Satakunnan sote-uudistuksen valmistelua, jolloin niihin oli vahva maakunnan tuki ja sitoutuminen. Lisäksi Rauman kaupunki hallinnoi vuosina 2015 - 2018 valtakunnallista pitkäaikaistyöttömille suunnattua PARTY – Parempaa työ- ja toimintakykyä -hanketta (STM/ESR), jonka tavoitteena oli edistää pitkäaikaistyöttömien työllistymistä, parantaa heidän elämänlaatuun ja ohjata eteenpäin sopivien palvelujen pariin. Myös SOKRA-hankkeen (THL) kanssa on tehty tiivistä yhteistyötä. Erityisesti SATAOSAA-, Satakunto- ja PARTY -hankkeiden kehittämistyö linkittyy tähän hankkeeseen. Niiden mallinnusten ja pilotoitien pohjalta on hyvät edellytykset viedä jo kehitettyjä hyviä ja uusia kehittyviä malleja eteenpäin Satakunnassa.

Satasairaala

Satasairaalan kuntoutuspoliklinikalla on viime vuosina panostettu varhaiseen puuttumiseen. Aiemmissa maakunnallisissa hankkeissa on aloitettu suora yhteistyö TE-toimiston kanssa ohjaamalla asiakkaita matalla kynnyksellä kuntoutustutkimukseen ns. walk in -poliklinikalle. Jos asiakas on tuonut esille työn vastaanottamista vaikeuttavia ongelmia toimintakyvysään, TE-toimisto on voinut ohjata hänet eteenpäin kuntoutussuunnittelijan vastaanotolle alustavaan kartoitukseen ja sitä kautta tarvittaessa laajempaan arvioon. Yhteistyö ja nopea puuttuminen asiakkaan esille tuomiin toiminta- ja työkyvyn ongelmiin on koettu tarpeelliseksi ja hyödylliseksi niin asiakkaiden kuin toimijoidenkin osalta. Erityisesti nuoria asiakkaita on ohjattu walk in -poliklinikalle. Byrokratiaa ja odotusaikaa asiakkaan tilanteeseen puuttumiseksi on pystytty vähentämään ja asiakkaiden kuntoutusprosessi on edennyt. Ohjautuneita on ollut tähän mennessä lähinnä Porin alueelta, mutta toimintaa on mahdollista soveltaen laajentaa myös muiden kuntien tarpeisiin.

Kuntoutuspoliklinikalla tehdään monialainen ICF-pohjainen toimintakyvyn arvio, jonka perusteella tehdään kuntoutussuunnitelma ja jatkosuositukset. Palvelutarpeen arvioinnissa käytetään standardoituja mitta-areita kuten THL:n tuoreen suosituksen "Aikuisten toimintakyvyn itsearviointi kuntoutumistarpeen tunnistamisessa ja kuntoutumisen seurannassa" mukaista Whodas 2.0 12 kysymyksen versiota¹³. Poliklinikalla ollaan kokeilemassa myös digitaalista Mobiiliapuri-sovellusta asiakkaiden kuntoutumisen tukena.

¹⁰ <https://www.pori.fi/organisaatio/hankkeet/sataosaa-hanke>; <https://virtuaalikirja.fi/sataosaa/>

¹¹ <https://www.pori.fi/organisaatio/hankkeet/satakunnan-polut-hoitoon-ja-kuntoutukseen-hanke>

¹² <https://www.pori.fi/organisaatio/hankkeet-ja-verkostot/satakunto-hanke>

¹³ <https://www.terveysportti.fi/dtk/tmi/tms00056>

Eri toimijoiden kanssa tehdään yhteistyötä verkostomaisella työotteella.¹⁴ Satasairaala tekee yhteistyötä mm. TTL:n kanssa tekemällä validointitutkimusta Kykyviisari- mittarin ja muiden mittarien välillä. Satasairaalalla on myös oma seuranta tutkimus kuntoutustutkimuksessa olleille potilaille. Noin 165 potilaan aineistosta voidaan tässä vaiheessa todeta, että kuntoutustutkimukseen tullessa potilaista oli osa- tai kokoaikatyössä 13 %, ja vuoden kuluttua tutkimuksesta 25 % heistä oli osa- tai kokoaikatyössä. Ammatillista kuntoutusta suositeltiin Kelan tai työeläkeyhtiön kautta 51 %:lle potilaista, ja näihin toimenpiteisiin oli osallistunut vuoden seurannassa 34 % potilaista. Monialaisella ja standardoidulla arviolla ja sitä seuranneilla kuntoutustoimenpiteillä voidaan todeta olleen potilaiden aktiivisuutta lisäävä vaikutus.

Porin perusturva

Porin perusturvassa toimii vammaispalveluiden ja psykososiaalisten avopalvelujen yhteistyönä työhönvalmennustiimi (TVT), jonka tarkoituksena on parantaa osatyökykyisten sijoittumista työelämään. Osatyökykyisyyttä voivat aiheuttaa pitkäaikaistyöttömyys, yksilöohjauksen tarve, sairaudet, sekä osaamisen vaikeudet. Asiakkaan yhteistyöverkostosta otetaan tarvittaessa yhteyttä tarvittaviin avopalveluihin. Rapiat -työryhmässä¹⁵ tavataan asiakas ja lähettävä yhteistyökumppani.

Työvalmennustiimissä vammaispalvelujen työvalmentajat tukevat asiakasta työllistymispolulla. Ryhmätyövalmennuksessa ostopalveluina on mukana Satasairaalan sosiaalipalveluiden työhönvalmennus. Asiakkaan oma-arvioinnissa on käytössä Kykyviisari. Henkilökunnalla on työvalmennuksen apuna Toimi-arviointi sekä yhteiskeskustelut asiakkaan kanssa. Omien voimavarojen löytäminen yhdessä lisää asiakkaan motivaatiota. Yhdessä 3. sektorin kanssa on järjestetty asiakkaiden työelämätaitoja vahvistava Työvalmennusklubi. TVT toimii monialaisen yhteistyön kautta nopeasti ja matalalla kynnyksellä. Tiimin saavutettavuutta tulisi helpottaa.

Psykososiaalisten avopalveluiden Jopin kuntoutumisyksikössä tehdään nopea kolmen viikon kartoitus työttömille työnhakija-asiakkaille, joiden tilanteesta ei ole selvyyttä ja jotka ovat olleet kauan palvelujen piirissä. Lisäksi Jopissa tehdään laaja-alaista työ- ja toimintakyvyn moniammatillista arviointia (3kk). Näitä toimintoja on tarve kehittää ja saada työntekijöille lisää "työkaluja" arviointiin. On tarpeellista kehittää sote-palveluiden sisäistä tietoa työkyvyn arvioinnin mahdollisuuksista.

Porin perusturvan Psykososiaalisissa palveluissa, Päivä- ja Työtoiminnassa (Jopi ja Tinki) toteutuu jo työttömien tuen tarpeen tunnistaminen, asiakkuus matalalla kynnyksellä ilman lähetettä, vastuullinen asiakasohjaus, palvelutarpeen arviointi sekä palvelujen saannin varmistaminen. Hankkeen kautta pyritään saamaan mittarit paremmiksi ja digitaaliset mahdollisuudet käyttöön. Myös asiakkaalle on eduksi, kun palveluketju toimii sujuvasti ja kattavasti arvioinnin jälkeen. Etäkuntoutuksen kehittäminen heikossa työmarkkinatilanteessa oleville olisi tärkeää, ja sitä on covid19-epidemian aikana jo aloitettu. Kuntoutusta työ- ja toimintakyvyn tueksi tarvitsevat heikossa työmarkkinatilanteessa olevat saavat etäkuntoutuksen kautta mahdollisuuden osallistua kuntoutukseen hyvin matalalla kynnyksellä.

Rauman sosiaali- ja terveystyöpalvelut

Rauman Sinkokadun palvelukeskuksessa on mallinnettu ja toteutettu osana sote-palvelujen ja työllisyydenhoidon Työtoimintakeskus Pookin sekä TYP - toimintaa sosiaalisen, ammatillisen ja lääkinnällisen kuntoutukseen painottuvaa työvaltaista työ- ja toimintakykyarvioita. Myös ryhmämuotoisia menetelmiä toteutetaan vähintään kaksi kertaa vuodessa monialaisen työ- ja toimintakyvyn arvioinnin toteuttamiseksi. Arvioinnit rakentuvat tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, ja selvityksistä saadaan arvokas raportti ja jatkosuositus työhönkuntoutuksen tueksi. Työhönvalmennus rakentuu osaksi toimintaa. Näitä toimintoja on Raumallakin tarve kehittää ja saada työntekijöille lisää "työkaluja" arviointiin ja toteutukseen. Erityisesti on tarpeellista kehittää sote-palveluiden sisäistä tietoa työkyvyn arvioinnin mahdollisuuksista huomioiden tulevaisuuden sote-keskuksen ja työnhakijoiden tarpeet varhaisessa vaiheessa (promootio). Etäkuntoutusta, mm. kuntouttavaa työtoimintaa, on toteutettu melko laaja-alaisesti COVID19-poikkeusolotilanteessa. Tämän työn hyvät käytännöt tulisi mallintaa ja jatkokehittää tulevaisuuden toimintamalleiksi STM:n ja THL:n

¹⁴ Poliklinikalta on mahdollista myös järjestää kuntoutustoimenpiteitä, mm. ohjauskäyntejä fysioterapeutilla tai muilla työntekijöillä.

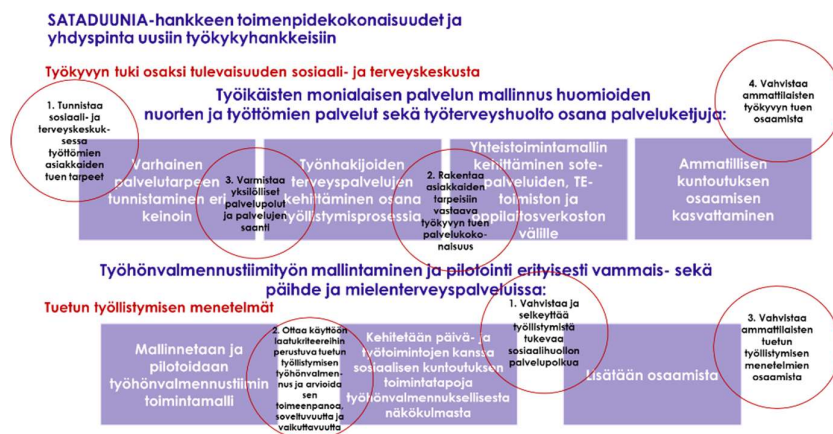
¹⁵ Rapiat- työryhmä koostuu vammais- ja psykososiaalisten palveluiden edustajista sekä kutsutuista yhteistyökumppaneista. Asiakkaan ja lähettävän tahon kanssa suunnitellaan palvelupolku, minkä perusteella valikoituu sopiva toimija ja palvelu asiakkaan tueksi.

ohjeistamana ja viedä jopa lainsäädäntöön. Rauman etäkuntoutusmallia on esitelty tuoreeltaan Kuntaliiton laajassa foorumissa.

SATADUUNIA-hanke

Satakunnassa on käynnissä Satasairaalan hallinnoima SATADUUNIA-hanke (ESR 2019-2022), joka osittain vastaa työkykyohjelman tavoitteisiin. SATADUUNIA-hanke ei kuitenkaan pysty yksistään vastaamaan kaikkiin tärkeisiin kehittämistoimenpiteisiin, mutta yhteistyössä tämän hankkeen kanssa Satakunnassa voidaan kehittää samaan aikaan useita osatyökykyisten palveluja ja juurruttaa toimintamalleja tehokkaasti.

Sekä SATADUUNIA-hankkeella että STM:n työkykyohjelmalla on tiivis yhdyspinta tulevaisuuden sote-keskus- sekä työllisyyden kuntakokeilu -hankkeisiin. Hankeissa ei tehdä päällekkäistä työtä, vaan niiden toiminta integroidaan niin, että Satakuntaan kehitetään yksilölliset työkyvyn tuen ja tuetun työllistämisen palvelut ja toimintamallit. Toimenpiteet on suunniteltu niin, että jokaisen hankkeen toimenpiteet tukevat yhteistä kehittämistä ja toimintaa, jossa keskiössä on satakuntalainen osatyökykyinen työnhakija.

5 Toimenpiteet

5.1 Toimenpiteet työkyvyn tukeen tulevaisuuden sote-keskuksissa

Toimenpide 1. Työllistymistä tukevan kuntoutusosaamisen vahvistaminen peruspalveluissa

Tavoitteena on tunnistaa peruspalveluissa, eli tulevaisuuden monialaisessa sote-keskuksessa, mahdollisimman varhain työikäisten työttömien oikea kuntoutustarve. Monialaisten palveluiden kaltaista osaamista (kuten työterveyshuoltomainen toiminta ja osaaminen, TYP-työn sosiaalisen, lääkinnällisen ja ammatillisen kuntoutuksen kaltainen toiminta ja opiskeluterveydenhuollon osaaminen) vahvistetaan peruspalveluissa koko Satakunnassa, jotta asiakkaiden yhdenvertaisuus toteutuu, monialaiset palvelut saavuttavat ihmiset aiemmin ja työllistymisen edellytykset vahvistuvat. Myös TE-toimistossa osa "yksiköistä" tarvitsee tunnistamisen, puheeksioton ja ohjausosaamista, ja osa laajempaa ammatillisen tai työkykykuntoutuksen osaamista. Aiemmissa Satasote-hankkeissa parannettiin jo eri viranomaistahojen yhteistyötä sekä tuettiin roolien täsmenämistä käytännön tasolla. Tätä työtä jatketaan.

Hankkeessa mallinnetaan yhteiskehittämisen menetelmin (mm. palvelumuotoilu) työhönkuntoutusprosessi (tai – palveluketju). Mallinnus tehdään yhteistyössä perus- ja erikoistason sote-toimijoiden sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. Myös asiakkaiden edustus on mukana suunnittelussa. Yhteistyötä työhönkuntoutusprosessissa parannetaan perus- ja erityistason kuntoutuspalvelujen välillä. Erityistason ohjausvastuuta ja kuntoutusosaamista hyödynnetään toimintamallien suunnittelussa ja koulutuksissa sekä konkreettisesti asiakastilanteissa mm. konsultointia hyödyntäen.

Työhölkuntoutusprosessin osaksi luodaan tai sovitaan

- Yksilöllisesti jokaisen asiakkaan tarpeeseen vastaava työelämään tähtäävä toimintamalli, jossa työllistymisen tueksi asiakkaalle voidaan tarjota ryhmä- ja/tai yksilömuotoista työhönvalmennusta osana muita tukitoimia.
- Yhteinen Satakunnan työttömien terveyspalvelujen toimintamalli (mm. työttömien terveystarkastukset, walk in -toiminta), joka vahvistaa terveydenhuollon aloitteellisuutta ja kokonaisvaltaisuutta (työterveyshuollon tapaan). Toimintamalliin liitetään työkykykuntoutuksen tarvearviointi ja kuntoutussuunnitelman laadinta varhaisessa vaiheessa työttömyyttä asiakkaan työkyvyn arvioinnin perusteella.
- Perustason työkyvyn arvioinnissa käytetään systemaattista mittaria, kuten Whodas 2.0 itsearvio. Asiakkaan tilannetta arvioidaan samalla mittarilla määräjain. Kun tietyt kriteerit asiakkaan kohdalla täyttyvät (varomerkit esim. punaiset ja keltaiset "liput"), asiakas ohjataan aina erikoistalolle monialaiseen arvioon.
- Asiakkaan kohdennettu kuntoutus toteutetaan yksiköissä, joissa on siihen tarpeellinen osaaminen.

Työkykykuntoutus perustuu jatkossa työ- ja toimintakyvyn arviointiin ja kuntoutussuunnitelmaan, josta ensisijainen vastuu on sote-keskuksilla. Perusterveydenhuollossa kokeillaan arvioinnissa THL:n suosituksen mukaisen itsearviointimittarin Whodas 2.0 12 kysymyksen versiota. Mittaria on jo käytetty Satastairaan kuntoutusyksikössä kuntoutustarpeen arvioissa yli vuoden ajan. Hankkeessa käyttöä laajennetaan perustalolle. Ennen käyttöönottoa henkilöstölle järjestetään mittarin käyttökoulutus. Asiakkaille tarjotaan mahdollisuus ja tuki käyttää mittaria helposti digitaalisesti myös kotoa käsin.

Sote-keskuksen toimijoiden työkykykuntoutuksen osaamista sekä työkyvyn haasteiden että jäljellä olevan työkyvyn tunnistamista vahvistetaan. Työntekijöille järjestetään koulutusta ja valmennusta koko Satakunnan alueella, jotta he tunnistavat oman roolinsa työttömien työllistymiseen tähtäävällä polulla ja osaavat ohjata tarvittaessa asiakkaan eteenpäin riittävän varhain esimerkiksi erikoissairaanhoidon palveluihin. Satakunnan ammattikorkeakoulu (SAMK) tarjoaa Työkykykuntoutus – opintoja Satakunnassa vuosien 2021 -2023 aikana. Koulutus voi olla 30 op erikoistumiskoulutus tai siitä voi suorittaa avoimen AMKin opintoina osia. Koulutusta suunnitellaan suurelta osin myös verkkototeutuksiksi. Tätä koulutustarjontaa voidaan hyödyntää hankkeessa.

Laadukas, toimiva ja helposti saavutettava palveluohjaus on nostettu tulevaisuuden sote-palvelujen keihäänkärjeksi, ja palveluohjausta käytetään myös osatyökykyisten ja työttömien palveluissa.

Kehittämisessä tehdään tiivistä yhteistyötä SATADUUNIA-hankkeen kanssa.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Yhteinen toimintamalli eri toimijoiden kesken, jossa asiakkaan todellinen kuntoutustarve tunnistetaan mahdollisimman varhain ja jossa on sovittu eri toimijoiden välisestä yhteistyöstä.
- Konkreettinen mallinnus prosessista perusterveydenhuollosta aina työllistymiseen asti, jossa on huomioitu kuntoutumistahot ja – palvelut, ml. kolmannen sektorin toimijat.
- Whodas 2.0 terveyden ja toimintarajoitteiden arvioinnin käyttöönotto (myös digitaalinen versio), jolloin alueella on yhtenäinen mittari perustalolta erikoissairaanhoidon, päällekkäinen arviointityö vähenee ja olemassa olevia resursseja hyödynnetään järkevästi ja tehokkaasti.
- Asiakkaat pääsevät tarvitsemiinsa palveluihin aiemmin ja saavat tarvitsemansa laaja-alaiset kuntoutuspalvelut (ml. monialaiset työhölkuntoutussuunnitelmat). Kuntoutusjärjestelmät eri tukimuodot ja palvelut tulevat laaja-alaisemmin käyttöön.
- Odottelu-aika vähenee, mikä ehkäisee osaltaan työttömyyden pitkittymistä. Osatyökykyisten työllisyystilanne paranee ja työttömyys laskee. Asiakkaiden sairauslomat lyhenevät.
- Henkilöstön osaaminen kasvaa, mm. yhtenäisten mittarit helpottavat ammattilaisten arviointia ja seurantaa.
- Henkilöstön työhyvinvointi paranee laaja-alaisemman tiimi- ja yhteistyön sekä työkalupakin myötä.
- Yhteistyö ja työnjako toimijoiden välillä selkeytyy, mm. perus- ja erityistason kuntoutuspalvelut.

Toimenpide 2. Kuntouttava opiskelu monialaisena yhteistyönä

Hankkeessa kehitetään kuntouttavan opiskelun toimintamallia, jonka tavoitteena on auttaa vähentämään opintojen keskeytymistä esimerkiksi sairastumisen vuoksi. Toimintamalli on opiskelun ja sairausloman välimuoto, joka tukee monialaisesti ja yksilöllisesti opiskelijaa takaisin opintojen pariin. Kuntouttavan opiskelun tavoitteena on myös työvaltaisuuden, esimerkiksi työtoimintojen ja –kokeilujen opinnollistamisen ja siihen liittyvän yhteistyön kehittäminen. Toimintamalliin on tarkoituksenmukaista liittää tiiviisti lääkinnällinen ja sosiaalinen kuntoutus. Usein haasteet ja vaikeudet liittyvät myös arjen toiminnanohjaukseen ja sosiaalisen kuntoutuksen tarpeeseen. Etuuskysymykset ovat erittäin tärkeää selvittää tarkoin jo suunnitelmien alkuvaiheissa (mm. Nuotta-valmennus; Kuntoutustuki). Toimintamallia suunnitellaan kiinteässä yhteistyössä Kelan kanssa. Mm. valo-malli huomioidaan kehittämisessä.

Porin perusturvan Rapiat-työryhmätoimintaa ollaan pilotoimassa Sataedun ammattiopistolaitoksen kanssa. Oppilaat, joiden opinnot eivät etene tuesta huolimatta tai työelämään siirtymisestä on noussut huoli, voidaan ohjata

Rapiat-työryhmään. Oppilaan tilannetta voidaan kartoittaa 3 viikon työpajajaksolla, jossa selvitetään, mistä vaikeudet johtuvat. Tarkoituksena on estää opintojen keskeytys sekä ennakoida mahdolliset normaalin työllistymisen estävät asiat. Opiskelija saa ammattilaisten tuen ja avun sekä työkaluja haasteisiinsa. Rapiat-malli antaa varhaista tukea opintojen aikana, jotta opiskelija valmistuu ja hänellä on mahdollisuudet työllistyä avoimille työmarkkinoille.

Rapiat-malli tarvitsee jatkokehittämistä ja laajentamista koko toiseen asteen koulutukseen Satakunnassa. Toimintamallia kehitetään yhdessä oppilaitosten, sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon, opiskeluterveydenhuollon, TE-toimiston ja Kelan kanssa. Sitä pilotoidaan mm. ammattioppilaitoksessa ja ammattikorkeakoulussa. Malli voidaan levittää paitsi koko Satakuntaan myös muualle maahan. SAMK voi pilotoida kehitettyä toimintamallia osana opinto-ohjaajien työtä sekä toteuttaa pilotointien arviointia (arviointitutkimus) osana opinnäytetöitä tai tilaustutkimuksena. Myös Tukiranka ry:n toiminnoissa suoritettavaa työssäoppimisten opinnollistamista ja laaja-alaista opintojen ja arkielämän tukea hyödynnetään kokeiluissa.

Kuntouttava opiskelu tukee myös kuntakokeilun tavoitteita sekä Kuntoutuksen uudistamiskomitean raportin ehdotuksia.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Satakunnan toisen asteen opiskelijoille tukirakenne, jossa on mukana sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kuntoutuksen ammattilaiset, TE-toimisto, Kela, TYP ja kolmas sektori.
- Toimintamalli, jossa on sovittu toimenpiteet ja käytännöt sille, miten opintojen aikana sairastunutta opiskelijaa voidaan tukea saamaan opinnot päätökseen
- Oppilaan opintojen keskeyttäminen vähenee ja mahdollisuus saada tutkinto paranee. Mm. opintojen aikana sairastuneet opiskelijat saavat varhaisessa vaiheessa apua ja tukea.
- Oppilaan hyvinvointi, työ- ja toimintakyky sekä työnhakuedellytykset paranevat.
- Oppilaitoksen työntekijät saavat tukea ja välineitä omaan työhönsä tukeakseen opiskelijoita opinnoissaan kohti valmistumista. Tietoisuus eri toimijoiden tarjoamista palveluista ja tuista opiskelijoille ja ammattilaisille lisääntyy.
- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa lisääntyy ja selkeytyy.

Toimenpide 3. Työttömien ryhmämuotoisen työkykytoiminnan kehittäminen ja mallintaminen

Hankkeessa vahvistetaan kunnan/maakunnan ja järjestöjen roolia työttömän työ- ja toimintakykyä ylläpitävän toiminnan järjestäjänä, koska tiedetään esimerkiksi liikunnan hyöty ja merkitys työ- ja toimintakyvyn ylläpitäjänä. Myös henkisen hyvinvoinnin tuki sekä vertaistuki ja kokemusasiantuntijuus korostuvat. Asiakkaan työ- ja toimintakyvyn sekä työkykykuntoutuksen tarpeen arviointi ja kuntoutussuunnitelma muodostavat jatkossa toiminnan asiakas-keskeisen perustan. Suunnitelman laadintavastuu on soite-keskuksella, jotka ensimmäisenä kohtaavat asiakkaan.

Hankkeessa kehitetään ja kokeillaan mallia, jossa kuntoutustarpeen arvioinnin perusteella tunnistetaan osatyökykyisiä, työttömistä tai työttömyysuhan alla olevista (varhainen tunnistaminen) henkilöt, joilla on mm. tuki- ja liikuntaelin- ja/tai mielenterveydellisiä haasteita. Henkilöistä kootaan ryhmä, jonka tarkoituksena on tukea ja ylläpitää työ- ja toimintakykyä sekä psyykkistä toimintakykyä ja hyvinvointia ryhmämuotoisen toiminnan avulla. Ryhmämuotoisen toimintamallin osalta selvitetään yhdessä Kelan ja TE-toimiston kanssa vaikutukset etuuksiin.¹⁶

Mallin avulla pyritään ennaltaehkäisemään syrjäytymistä tai työttömäksi jäämiseen liittyvää häpeän tunnetta sekä luomaan mielekästä tekemistä, joka samalla tukee työnhakijan työ- ja toimintakykyä sekä psyykkistä hyvinvointia. Toimintamallin elementit sovitetaan nykyisiin palveluihin, joita on jo runsaasti. Mm. maakunnallisessa Satalipake-hankkeessa¹⁷ luotua elintapaohjauksen palveluketjua ja siihen liittyvää hyte-valmennusta hyödynnetään.

Mallissa testataan myös digitaalista sovellusta, jossa mm. uimahallikäyntejä voidaan myöntää sähköisen kännykkäsovelluksen avulla (vrt. Porin kaupungin yläkoululaisille myöntämät palvelut "Tiäksää-passilla"). Digi-sovellusten osalta keskitytään sellaisiin, jotka ovat jo olemassa ja jotka voidaan realistisesti ottaa laajasti käyttöön. Sovellukset testataan ja henkilöstölle järjestetään käyttökoulutusta, jotta he voivat opastaa asiakkaita. Myös Omaoloa hyödynnetään.

Liikunnan, ravitsemuksen ja unen lisäksi työryhmälle suunnitellaan myös muuta fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä tukevaa toimintaa, kuten kulttuuria, jossa voidaan hyödyntää em. digitaalista kännykkäsovellusta.

¹⁶ Esimerkiksi voidaan toteuttaa työttömyysetuudella kuten kuntouttava työtoiminta, tai onko mahdollista suunnata HYTE-painotteen työnhakuvalmennus niille, joilla varhaisvaiheen riskejä tai jo tunnistetaan työkyvyn haasteita.

¹⁷ <https://www.satasairaala.fi/tutkimus/kaynnissa-olevat-hankkeet/sata-lipake>

Toimintamallin suunnittelu ja toteutus tehdään yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon, TE-toimiston, Kelan sekä järjestöjen kanssa. Ryhmämuotoisen työ-toiminnan kulttuuritoiminnan sisällön suunnittelussa tehdään yhteistyötä Satasairaalan SATAKULTTUURIA-hankkeen¹⁸ kanssa.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Toimintamalli, joka ylläpitää ja tukee työttömäksi jäävien työ- ja toimintakykyä sekä henkistä hyvinvointia ja mielenterveyttä.
- Asiakkaiden hyvinvointi sekä työ- ja toimintakyky paranevat. Työttömäksi jäävien työ- ja toimintakykyä sekä henkistä hyvinvointia vahvistetaan jo ennen kuin mahdollisia ongelmia tulee.
- Asiakkaiden työnhakuedellytykset ja työllistymismahdollisuudet paranevat.
- Työttömäksi jäävien vertaistuki lisääntyy ja osallisuus paranee.
- Yhteistyö eri toimijoiden kanssa vahvistuu.
- Kokemustieto digitaalisten sovellusten käytöstä työttömien työ-toiminnassa kasvaa.
- Ammattilaisten ja muiden toimijoiden osaaminen digitaalisten palveluiden käytöstä lisääntyy.

Toimenpide 4. Työnjaon kehittäminen sote-keskusten ja maakunnallisten toimijoiden välillä

Tarkoituksena on, että työikäiset saavat tulevaisuuden sote-keskuksesta laadukkaat työkyvyn- ja työllistymiskyvyn palvelut huolimatta siitä, ovatko he työssä vai työelämän ulkopuolella. Tavoitteena on, että peruspalveluissa voidaan tehdä työelämän ulkopuolella olevien työ- ja toimintakyvyn laadukasta arviointia sekä tukea asiakkaiden työllistymiskykyä. Työssä olevat ohjataan työkykyasioissa tarvittaessa omaan työterveyshuoltoonsa.

Erikoissairaanhoidossa on saatavissa erikoisosaamista vaativaa kuntoutusosaamista, jota voidaan tuoda osaksi sote-keskuksen toimintaa (mm. konsultaatiot). Erikoissairaanhoidon kuntoutusyksikössä sekä muilla aikuisten poliklinikoilla osataan tarvittaessa monialaista osaamista hyödyntäen huomioida potilaan työllistämistä tukevien palveluiden tarve kuntoutussuunnitelmassa ja ohjata potilas työllistämistä tukeviin palveluihin.

Päällekkäisiä toimintoja perus- ja erityistasolle ei pidä tehdä, jolloin työnjaon määrittely toimijoiden välillä on tärkeää. Hankkeessa määritellään toimijoiden työnjako kuntoutuskomitean mietintöä hyödyntäen. Palvelukokonaisuus suunnitellaan alueella jo olevaa osaamista hyödyntäen. Samalla yhtenäistetään arviopohjaa ja mittarien käyttöä alueella valtakunnallisen suosituksen mukaisesti. Tämä vahvistaa myös asiakkaiden kuntoutustarpeen varhaisempaa havaitsemista.

Alustava suunnitelma tehtävistä prosessissa:

Sote-keskus:

- Ensisijainen palvelupiste työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa, asiakkaan kokonaistilanteen kartoittamisessa, kuntoutussuunnitelman teossa sekä kuntoutustoimenpiteiden toteuttamisessa, joka aina tarvittaessa ohjaa monialaista palvelua tarvitsevat asiakkaat maakunnalliseen toimijaan (ESH).
- Tekee yhteistyötä verkostomaisella työotteella eri tahojen kanssa, mm. erikoissairaanhoido, Kela, työeläkelaitokset, kasvupalveluyritykset, kuntoutuslaitokset, järjestöt, Työterveyshuollot, TE-toimisto.
- Konsultoi tarvittaessa työterveyshuoltoa tai maakunnallista (ESH) toimijaa työkyvyn ja kuntoutustarpeen arvioinnissa ja kuntoutuksen suunnittelussa.
- Osoittaa asiakkaalle sote-keskuksen vastuuhenkilön.

Maakunnallisen toimijan (erikoissairaanhoido) tehtävä prosessissa:

- Sote-keskuksista ohjautuvien asiakkaiden monialainen toiminta- ja työkykyarvio, asiakassuunnitelma sisältäen kuntoutuksen suunnittelun, ohjaaminen kuntoutuspalveluihin sekä seuranta.
- Sopii monialaiset toimijat ja toimintakäytännöt erikoissairaanhoidon aikuisten poliklinikoilla.
- Tekee yhteistyötä verkostomaisella työotteella eri tahojen kanssa, mm. kunta, Kela, työeläkelaitokset, kasvupalveluyritykset, kuntoutuslaitokset, järjestöt, Työterveyshuollot, TE-toimisto.
- Huolehtii asiakkaan saattamisen sote-keskuksen palveluihin, kun erikoissairaanhoidon tarvetta ei enää ole.
- Osoittaa tarvittaessa vastuuhenkilön asiakasta hoitavasta erikoissairaanhoidon yksiköstä.
- Kuvaa maakunnallisen toimijan palvelukokonaisuuden työkyvyn tuen palveluissa.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Selkeä organisaatiokaavio asiakkaan palvelupolusta kuntoutumisessa ja työ- ja toimintakyvyn arvioinnista työhönvalmennukseen perustuen palvelutarvemäärittelyyn.
- Asiakkaiden hyvinvointi ja työ- ja toimintakyky paranevat.
- Toimijoiden tietoisuus toistensa osaamisesta ja palveluista kasvaa, jolloin niitä voi hyödyntää palveluprosessissa ja myös asiakkaan saama palvelu paranee.
- Ohjaus ja työnjako perus- ja erikoistason välillä täsmentyy ja paranee.
- Olemassa olevan ja kehittyvän kuntoutusosaamisen hyödyntäminen vahvistuu.

¹⁸ <https://www.satasairaala.fi/tutkimus/kaynnissa-olevat-hankkeet/satakulttuuria>

Toimenpide 5. Osaamisen vahvistamiseen tähtäävää koulutus

Hankkeen kohderyhmän asiakkaiden kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista lisätään ja vahvistetaan mm. seuraavista teemoista:

- Asiakkaan työ- ja toimintakyvyn arviointi ja tuki
- Kuntoutussuunnitelman, asiakassuunnitelman laadinta
- Työ- ja toimintakyvyn arviointi ja tuki
- Työttömien terveydenhuolto
- Työttömien sosiaalipalvelut
- Työkykytuen toiminta
- Monialainen verkostoyhteistyö niin, että yhdyspinnat tunnistetaan.
- Ammatillinen kuntoutus ja työkykykuntoutus
- Osatyökykyisten palveluverkosto, kuten TE-toimiston, Kelan palvelut jne.
- Työhönvalmennusosaaminen ja työetsinnän ja yritysyhteistyön osaaminen
- Monialainen kuntoutuspalvelujen johtaminen
- Digitaalisten palvelujen ja yhteyksien käyttäminen sekä hyödyntäminen verkostoyhteistyön asiakastyön toteutuksen tukena.
- Palvelujen vaikutusten seuranta ja arviointi (laatumittarit).

Henkilöille, jotka tekevät nyt oman työn ohessa työvalmentajalle kuuluvia tehtäviä esimerkiksi kuntoutumispalveluissa, mahdollistetaan työvalmentajan opinnot. Lisäksi hankkeessa vahvistetaan osaamista mm. Lean-koulutuksin.

Työtapojen yhteensovittamisen edistämiseksi asiakastyötä tekevät ammattilaiset verkostoituvat ja käyvät yhteistä keskustelua, jotta yhteinen ymmärrys vahvistuu. Hanke järjestää verkostoille em. koulutuksia, kokoontumisia, työpajoja sekä yhteiskehittämisen tilaisuuksia. Koulutuksissa ja verkostotyössä hyödynnetään digitaalisia keskustelupalustoja. Digitaalisten yhteyksien käyttö on lisääntynyt keväällä 2020. Koska niiden käyttöön on jo harjaannuttu, niiden käyttöä jatketaan yhtenä tehokkaana työskentelymenetelmänä. Maaperä on otollinen digiloikalle.

SAMK voi tarjota hankkeelle kuntoutusalan kouluttajan roolissa eri työpajojen koordinaattori- ja moderaattorityötä sekä kuntoutuksen vaikutusten arviointikoulutusta sekä työkykykuntoutus-koulutusta toimijoille, mikä huomioidaan hankkeen ostopalveluissa.

Myös työnantajille järjestetään koulutusta osatyökykyisten työllistämisen ja niihin liittyvien etuuksien mahdollisuuksista.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Koulutukset, mm. räätälöidyt työvalmentajan opinnot työn ohessa.
- Ammattilaisten osaamisen kehittämisen yhteistyömalli (viranomaisille tulevaisuuteenkin).
- Kuntoutumisen ammattilaisten suhtautuminen osatyökykyisen mahdollisuuksiin työllistyä muuttuu.
- Työikäisten työttömien ja osatyökykyisten palveluissa toimivien ammattilaisten osaaminen lisääntyy. Myös asiakkaiden tarpeenmukaisten, yksilöllisten palvelujen laatu paranee, kun ammattilaisten osaaminen vahvistuu.
- Yhteistyö eri ammattiryhmien välillä lisääntyy.
- Esimiesten ja johtajien johtamisosaaminen ja ymmärrys työttömien palveluihin liittyen vahvistuu.
- Digitaalisten palveluiden käytön osaaminen lisääntyy.
- Työnantajien tietämys osatyökykyisten palkkaamisesta lisääntyy ja asenteen muuttuvat positiivisemmiksi.

5.2 Toimenpiteet tuetun työllistymisen menetelmiin

Toimenpide 6. Pitkäaikainen työllistymisen tuki heikossa työmarkkinatilanteessa oleville

Sosiaalisen kuntoutuksen roolia ja osaamista työllistymisen tukena vahvistetaan. Hankkeessa jatketaan Satakunnassa jo aiemmin aloitettua sosiaalisen kuntoutuksen kehittämistyötä, jossa asiakkaille pyritään löytämään jatko- polkuja eteenpäin. Hankkeella pyritään vaikuttamaan siihen, että asiakkaat saavat riittävän pitkän tuen ensin sosiaalisen kuntoutuksen palveluissa, kuten päivä- ja työtoiminnassa, sen jälkeen kuntouttavan työtoiminnan palveluissa, mm. työkokeilussa, ja sitten mahdollisessa työpaikassa selviytymiseen. Riskinä on muutoin, että asiakkaat keskeyttävät melko nopeasti, jos tulee takapakkia.

Hankkeen mukaista toimintaa on jo käynnistynyt esimerkiksi Porin perusturvan aikuissosiaalityön, vammaispalveluiden ja psykososiaalisten palveluiden vastuualueella. Tätä toimintaa on tarkoitus vielä laajentaa ja juurruttaa pysyväksi toimintamalliksi, jota voidaan levittää vastaaviin palveluihin. Porin perusturvassa on myös alueelliset työkyky

-tiimit ja niiden ketteryys perustuu niiden kokoon ja asiantuntijuuteen. Sosiaalisen kuntoutuksen osalta Porin aikuis-sosiaalityö on malliesimerkkinä monelle kunnalle (mm. toiminnan esittely v. 2020 valtakunnallisilla aikuissosiaalityön päivillä).

Myös Rauman sosiaali- ja terveystalveissa on pilotoitu monialaisia ns. työkykytiimejä/tapaamisia ja sosiaalityö on jalkautunut terveystalveihin lisääntyvässä määrin. Myös sekä Satakunnan TYP-työssä ja Rauman seudun TYP-työssä on pitkät perinteet sosiaalisen kuntoutuksen rakentamisesta osana työllistymisprosessia. Näitä hyviä käytäntöjä on hankkeessa mahdollisuus laajentaa. Pori ja Rauma ovat myös tehneet ansiokasta sosiaalisen kuntoutuksen kehittämistyötä yhdessä Kuntaliiton vetämän aikuissosiaalityön kehittämisverkoston kanssa.

Sosiaalisen kuntoutuksen osalta kehitetään yhteistyötä ja yhtenäistä maakunnallista palvelujen tuottamisen toimintatapaa. Kehittäminen tähtää kohti tulevaisuuden sote-keskusta. Myös kuntouttavan työtoiminnan ja sosiaalisen kuntoutuksen ohjauksessa etä-toteutuksena hyödyntäen erilaisia digisovelluksia on kehittämistarvetta.

Kuntouttavaan työtoimintaan liittyy jalkautuvaa työssä ohjaamista, työtoiminnan arviointia sekä jatkosuunnitelman toteutuksessa tukemista (esim. työn etsintä). Kuntouttavaan työtoimintaan ohjautumiseen liittyvää palvelutarpeenarviota kehitetään, jotta työtoimintapaikalla pystytään nykyistä paremmin vastaamaan asiakkaan työllistymisen haasteisiin. Yhteistyötä perusterveydenhuollon kanssa kehitetään kuntouttavassa työtoiminnassa erityisesti niiden asiakkaiden kohdalla, joilla haasteet liittyvät terveydentilaan. Työkykykuntoutus integroidaan osaksi kuntouttavaa työtoimintaa.

Sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan kehittämisessä tehdään tiivistä yhteistyötä myös TE-palveluiden sekä kolmannen sektorin kanssa. Esimerkiksi hankkeen yhteistyökumppani Tukiranka ry:n Porin yksiköt (Klubitalo Sarastus, Kulttuuripaja Lumo ja Ystävähätilä Muru) ovat kaikki hyvin matalan kynnyksen toimintaa, joihin voidaan ohjata henkilöitä mm. ilman lääkärinlausuntoa. Kaikissa yksiköissä toiminta pohjautuu vapaaehtoisuuteen. Yksiköissä onnistuu myös pitkäaikaisen tuen malli (eli pystytään aloittamaan ns. sosiaalisessa kuntoutuksessa, ja tarvittaessa jatkamaan kuntouttavassa työtoiminnassa).

COVID19-tilanne on tuonut esille erityisesti kuntouttavan työtoiminnan jatkokehittämisen tarpeen. Ministeriön taustoitettamana on tullut erityisesti tarve kehittää työtoimintaa sosiaalisen kuntoutuksen tarpeista ja tuoda painotukselliset erot suhteessa työhallinnon työkokeiluun. Kehittämistyö voi vastata myös kuntouttavaan työtoimintaan kohdistuneeseen kritiikkiin siitä, että työtoiminnan sisällölliset vaatimukset eivät aina täyty ja kunnat hakevat yksioikoisesti säästöjä maksuvelvoitteisiinsa.

Kuntouttava työtoiminta on siirtymässä palveluna tulevaisuuden sote-keskuksiin. Hankkeessa tuetaan myös tätä tulevaa siirtymää, jolloin kuntien työllisyyspalveluiden rooli kuntouttavan työtoiminnan järjestäjänä ja tuottajana muuttuu, ja sosiaalityö osana uutta sote-keskusta ottaa sen vastuun.

Lisäksi laki kuntouttavasta työtoiminnasta on parhaillaan muutosprosessissa. Lakiin lisättäneiden vaatimuksia asiakkaiden saamasta ohjauksesta ja valmennuksesta aiempaa enemmän. Tämä ajankohtainen muutos puoltaa tarvetta lisätä kuntouttavassa työtoiminnassa olevien asiakkaiden valmennuspalveluita ja kehittää valmennuksen laatua.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Yhteinen työhönvalmennustiimin malli, jonka kumppanina toimii kolmas sektori omalla osaamisellaan.
- Kuntouttavan työtoiminnan arvioinnin vahvempi linkittäminen asiakkaan työ- ja toimintakyvyn arviointiin.
- Asiakkaan palvelupolku selkiytyy ja palvelut tukevat asiakkaan tilannetta kohti työelämää riittävän pitkästi ja vahvasti. Pitkäaikainen tuki sisältää mahdollisuuden tarvittaessa sekä sosiaaliseen kuntoutukseen että kuntouttavaan työtoimintaan sekä jatkopoluille.
- Valmennuksen ja ohjauksen elementtien lisääminen kuntouttavan työtoiminnan palveluun varsinaisen työpaikalla tapahtuvan työskentelyn lisäksi (myös etäohjaus).
- Asiakkaan osallisuus ja hyvinvointi lisääntyvät oikein kohdennettujen palveluiden myötä.
- Sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaan yksilöllisten tarpeiden huomioiminen paranee eri osa-alueilla (esim. osallisuus, arjen taidot, ja työelämätaidot).

Toimenpide 7. Työllistämistä tukevan palvelupolun/ toimintamallin luominen Satakuntaan ja polun kuvaus

Tulevaisuuden sote-keskuksessa tavoitteena on, että TYPin kaltaiset eli työllistymistä edistävät monialaiset palvelut sekä erikoissairaanhoidon kuntoutustutkimusyksikkö saavuttavat niitä tarvitsevat ihmiset nykyistä aiemmin ilman työttömyyden keston rajoituksia, jolloin työllistymisen edellytyksiä saadaan vahvistettua nykyistä aiemmin. Tässä työssä tarvitaan vahvaa yhteistyötä perusterveydenhuollon, TE-palvelujen ja nykyisten TYPien kanssa.

Työllistymisen polkuun liittyy laajat yhteistyötahot, jolloin tarvitaan yhteistä ymmärrystä siitä, miten toiminnot alueella rakentuvat ja polut jatkuvat. Hanke kokoaa työllistymisen polkuun liittyvät palvelut laajaksi palvelukartaksi. Eri palvelut kuvataan poikkihallinnollisina ja ylisektorisina prosesseina. Tätä työtä aloitettiin Satakunnassa jo edellisen maakuntauudistuksen johdolla, ja sitä materiaalia saadaan osin hyödynnettyä.

Alueella on paljon jo hyvin toimivia palvelukokonaisuuksia, joita niitä on kuvattu ja kehitetty. Hanke kokoaa tiedon, jotta ammattilaiset monialaisesti pystyvät hahmottamaan työllistymisen polun kokonaisuutena ja oman sekä muiden ammattilaisten roolit ja tehtävät asiakkaan tarpeen ja tavoitteen mukaisella palvelupolulla.

Hankkeessa luodaan toimiva malli asiakkaan kuntoutumisen prosessista työhönvalmennukseen ja siihen vaikuttavaan työnantajayhteistyöhön (työnetsijä), johon liittyy jo SATADUUNIA -hankkeessa mallinnettu työhönvalmennustiimi. Tästä tehdään prosessikaavio, josta perusterveydenhuollossa ja kuntakokeilussa toimivat saavat apua, kun suunnitellaan asiakkaan kanssa hänen palvelupolkuaan. Prosessiin liitetään digitaaliset ohjelmat asiakkaan itsearviointiin tueksi ja asiakkaalle vaihtoehtoiseksi yhteydenpitokanavaksi. Lisäksi juurrutetaan työhönvalmennustiimin toiminta pysyväksi toiminnaksi.

Myös eri yhteistyötahojen kanssa tehtävä yhteistyö huomioidaan palveluprosessin mallinnuksessa. Työllistämiseen tähtäävällä polulla on myös huomioitava, ettei mitään polkua ole ilman työnantajia ja etenkin yrityksiä, koska kaikki osatyökykyiset eivät työllisty julkiselle tai kolmannelle sektorille. Tämän vuoksi suunnittelussa huomioidaan työnantajien rooli ja odotukset. Myös oppilaitoksilla ja Kelalla on merkittävä rooli palvelupoluissa.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Asiakkaiden tarpeista lähtevä työ- ja työllistymiskyvyn tuen toimiva malli sekä prosessikuvaus, jossa eri toimijoiden roolit ja tehtävät ovat kuvattuna asiakkaan kuntoutumisesta työhönvalmennukseen ja edelleen työnantajayhteistyöhön.
- Palvelukartta työllistymisen polun palveluista Satakunnassa
- Asiakkaan odotusaika vähenee, kun hän pääsee nopeammin kuntoutusarvioon/kuntoutukseen sekä takaisin työelämään.
- Ammattilaisten roolit ja tehtävät selkeytyvät.
- Työnantajayhteistyö vahvistuu.

Toimenpide 8. Laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen työhönvalmennuksen käyttöönotto

Satakunnassa edistettiin tuetun työhönvalmennuksen mallin mukaista toimintaa ja tietoutta toimintamallista SATA-OSAA (OTE 2017-2018) kokeiluhankkeessa, jonka juurtuminen on vielä kesken. Edelleen tarvitaan tukea, jotta näyttöön perustuva hyvä toimintamalli saadaan maakunnallisesti käyttöön. Aiemman maakunnallisen työvalmentajaverkoston toimijat ovat vielä tiedossa ja koottavissa toimivaksi kehittäjäverkostoksi hankkeen tueksi.

Hankkeessa pilotoidaan laatukriteereihin perustuvaa tuetun työllistymisen työhönvalmennusta työkykyohjelman mallin mukaisesti viisivaiheisen prosessin mukaisesti:

1. Palveluun hakeutuminen (sopiminen asiakkaan kanssa).
2. Osaamisen kartoittaminen (ammattillinen profilointi).
3. Työn nopea etsintä.
4. Työskentely työnantajan kanssa (sopiminen työnantajan kanssa).
5. Työsuhteen ylläpidon tukeminen sovittavalla tavalla.

Porin perusturvan psykososiaaliset palvelut toimii hankkeen alkuvaiheessa prosessin pilottiorganisaationa, mutta myöhemmässä vaiheessa pilotointeja levitetään myös muille alueille niiden valmiuden mukaan. Porin perusturvassa tuettu työllistyminen on olennaisena työmuotona Työvalmennustiimin TVT:n muodossa. Tällä hetkellä resursit työhönvalmennukseen ovat erittäin pienet. TVT- malli olisi hyvä lähtökohta, jota kehittämällä saadaan osatyökykyisiä työllistettyä. Kuntoutustyö työpajoilla toimii asiakkaan lähtökohtana työllistymiseen, ja kun siihen liitetään työhönvalmennus, saadaan kattava paketti kuntoutumisesta työhön.

Asiakkaiden valmennus ja kuntoutus tapahtuvat pääasiassa työssä. Prosessi lähtee asiakkaan omista valmiuksista ja toiveista. Koska työhönvalmennuksessa huomioidaan myös työn, työpaikan ja työyhteisön tarpeet ja vaatimukset, työnantajien osallisuuteen kiinnitetään huomiota. Osaamisen kasvattaminen ja oppilaitosyhteistyö, esimerkiksi työvaltaiset näyttötutkinnot ja VALO-valmennus, ja sosiaalinen kuntoutus linkitetään tähän tarpeeseen mukaan.

Ryhmämuotoisen työhönvalmennuksen pilotointi, jota on jo suunniteltu pienimuotoisesti SATADUUNIA-hankkeessa yhteistyössä Satasairaalan sosiaalipalveluiden kanssa, toteutetaan tässä hankkeessa maakunnallisesti. Ryhmämuotoisessa työhönvalmennuksessa valmennettavia on useampia (noin 3 henkilöä). Työhönvalmentaja tukee asiakkaita työelämätaitojen ja -valmiuksien kasvattamisessa. Yhdessä työpaikan henkilöstön kanssa hän suunnittelee ja räätälöi työtehtävät sekä perehdyttää ja ohjaa asiakkaita työtehtävien suorittamisessa.

Alustava suunnitelma ryhmämuotoisen työhönvalmennuksen sisällöstä:

- 1 työssäoppimispäivä sovitussa organisaatiossa, työpäivä 4h
- ½ - 1 teoriapäivää työelämävalmiuksista. Näissä päivissä myös työ- ja toimintakyvyn arviointiin liittyviä asioita käydään läpi.
- Sovitut arviointimenetelmät:
- Kykyviisari, asiakkaan itsearviointina, mutta keskustelu käydään yhdessä työhönvalmentajan kanssa
- Työskentelyjakson arviointikaavake
- ARTO – arjen toimintojen arvioinnin apuväline

Ryhmämuotoisen työhönvalmennuksen kehittämisessä voi hyödyntää TE-toimiston pitkää kokemusta ryhmämuotoisten valmennuspalveluiden hankkimisessa. Raumalla ryhmämuotoisia ja työvaltaisia työhönvalmennuksia on jo toteutettu ja yhteiskehittämistä toteutetaan. Erittymisenä tarpeena on tullut mm. yritysyritysten osaamisen lisääminen. Hankkeessa eri viranomaisten työllistämistä tukevia palveluita yhteensovitetään (esim. avosijoitustyöstä palkkatukityöhön). Samalla lisätään eri tahojen osaamista ainakin toistensa palveluiden pääkohdista. Sote-palveluiden tuottama työhönvalmennus suunnataan heikoimmassa asemassa oleville henkilöille, jotka tarvitsevat työllistykseen intensiivisempää ja pidempää tukea kuin nykyiset TE-palveluiden kautta hankittavat työhönvalmennukset.

Yritysyritystyötä ja osaavan työvoiman tarpeeseen vastaamista vahvistetaan, esimerkiksi yritysyritysten jalkautuva tuki kunnille, työpajoille, kolmannelle sektorille. Paikallisten yritysten kanssa ja kesken luodaan (osatyökykyisiä työllistävien) yritysten verkosto (vrt. lisäti toihin -hanke [https://www.eura2014.fi/rtiepa/projekti.php?projekti-koodi=\\$21583](https://www.eura2014.fi/rtiepa/projekti.php?projekti-koodi=$21583)). Satakunnan muut hankkeet, kolmas sektori sekä TE-palvelut otetaan vahvasti mukaan tähän osuuteen. Tuettua työllistymistä/ työhönvalmennusta tarvitaan siihen, että yritykset palkkaavat asiakkaita, joilla on mm. terveydentilajärjestyksiä, jotka suorittavat työtehtäviä hitaammin tai joilla ei ole välttämättä koulutusta, mutta joilla on halua ja ainakin osittaisia kykyä tehdä työtä.

Työmarkkinoilla tarvitaan enemmän kevyitä, suorittavia töitä, joita osatyökykyiset voisivat tehdä ja joista voi saada palkan. Hankkeen aikana selvitetään erilaisia mahdollisuuksia osatyökykyisten työllistämiseen, esimerkiksi alihankintamallia (eli voisiko alueella olla yritys tai yrityksiä, jotka teettävät alihankintatöitä, joita osatyökykyisten henkilöiden on mahdollista tehdä.)

Hankkeessa arvioidaan PDCA-syklin mukaisesti tuetun työhönvalmennusprosessin toimeenpanoa, soveltuvuutta ja vaikuttavuutta sekä parannetaan prosessia arvioinnin nojalla. Arviointi tehdään THL:n ohjeita noudattaen.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Selvitys ja suunnitelma alihankintatoiminnan käynnistämisestä alueella.
- Yritysten tietoisuus sosiaalisen työllistämisen mahdollisuuksista lisääntyy.
- Työhönvalmennukseen liittyvä ammattilaisten verkostoyhteistyö on toimivaa.
- Laatukriteereihin perustuva tuetun työllistymisen työhönvalmennus on käytössä Satakunnassa ja osaaminen on vahvistunut.
- Ryhmämuotoista työhönvalmennusta on pilotoitu laajasti Satakunnan alueella hyödyntäen aiemmat kokemukset. Mallin toimivuutta ja soveltuvuutta on arvioitu.
- Työvalmentajien osaaminen kasvaa koulutusten avulla mm. asiakkaiden työkyvyn ja työskentelytaitojen arvioinnissa sekä työskentelytaitojen edistämässä ja vahvistamisessa aidoissa työelämän ympäristöissä.
- Hankkeessa koottu yritysten verkosto tukee yrittäjiä, joilloin osatyökykyisten työllistyminen paranee.

Toimenpide 9. Osaamisen vahvistaminen tuetun työllistymisen työhönvalmennustyössä

Henkilöstölle joko järjestetään tai tarjotaan mahdollisuus osallistua työhönvalmennuksen koulutukseen. Työnantaja sitoutuu siihen, että koulutukseen saa käyttää työaikaa. Lisäksi järjestetään tarvittavaa koulutusta asiakkaille ja työnantajille.

Alueen kuntien/ julkisen puolen työvalmentajien/ työhönvalmentajien osaamista vahvistetaan

- Järjestämällä valmentajien verkostolle koulutusta, työpajoja ja mahdollisuuksia yhteiskehittämiseen, huomioiden kokemusasiantuntijoiden mukanaolo.
- Auttamalla valmentajia omilla alueillaan tekemään "työnetsijän työtä"; kartoittamaan/ etsimään työtehtäviä/ työpaikkoja paikallisista yrityksistä.
- Jalkautumalla alueen työvalmentajien kanssa työpaikoille yrityksiin/organisaatioihin ryhmämuotoisen työhönvalmennuksen alkaessa ns. työparina valmentamaan ja auttamaan alkuun pääsemisessä jne. Varmistetaan, että sekä asiakkailta, työhönvalmentajalta sekä yrityksellä toiminta on selkeää.
- Tekemällä yhdessä valmentajien verkoston, kokemusasiantuntijoiden sekä yritysten edustajien kanssa arviointia ja kehittämällä ryhmämuotoista työhönvalmennusta edelleen. Yhteistyötä on tärkeä kehittää juuri työttömäksi jääneiden osalta, joilla on työkyvyttömyyden uhka, mutta tavoitteena voi silti olla nopeakin uudelleen työllistyminen (mm. yhteistyö TE-toimiston työkyvykoordinaattorin kanssa olisi hyödyllistä).
- Varmistamalla yhdessä sote-toimijoiden kanssa se, että asiakkaat ovat tarvitsemissaan palveluissa, joissa heidän työkykynsä paranee ja palautuu.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Ammattilaisille järjestetty työhönvalmennuksen koulutus, jolloin työ yhtenäistyy, selkiytyy ja vahvistuu. Ammatilliset verkostoituvat ja voivat konsultoida verkoston sisäisesti oman erikoisosaamisensa mukaisesti toisiaan
- Ryhmämuotoisessa työhönvalmennuksessa olevista asiakkaista on koottu kokemusasiantuntijoiden verkosto, jonka kanssa työhönvalmentajat ja työnantajat tekevät yhteistyötä.
- Työnantajavalmennus parantaa ymmärrystä nähdä osatyökykyisten palkkaamisen mahdollisuus.
- Osatyökykyisten työ- ja työssä pysymisen taidot lisääntyvät heille järjestettävien koulutusten avulla (mm. työturvallisuus, hygienia, hätäensiapu, ATK, mielenterveyden ensiapu).
- Yhteistyö TE-palveluiden työkyvykoordinaattorin kanssa vahvistuu ja ketteröityy.

Toimenpide 10. Osaamisen vahvistaminen tuetun työllistymisen menetelmistä

Hankkeessa kokeillaan RATKO –menetelmää,¹⁹ joka tarjoaa keinoja työn analysoimiseen, järjestämiseen ja muotoiluun. Menetelmän avulla työntekijät tarkastelevat yhdessä perustehtäviään ja huomaavat mahdollisia päällekkäisyyksiä ja omaan perustehtävään kuulumattomia tehtäviä. Näiden löydösten perusteella mietitään mm.

- Olisiko työnjakoa syytä muuttaa?
- Voisiko joistakin tehtävistä luopua?
- Saataisiinko näistä luovutettavista tehtävistä koottua jollekin toiselle uusi työtehtävä?

Ratko –pilottiin voidaan sisällyttää myös osatyökykyisen osaamis-, motivaatio- ja asennekartoituksen, mikä helpottaa työllistymistä ja antaa lisätietoa mm. täydennys/lisäkoulutustarpeesta sekä työhönvalmennuksen tarpeesta. Valtakunnallinen lisäti töihin -hanke on lähellä RATKO-menetelmää.

Lisäksi kokeillaan Työelämän TILKKUTÄKKI toimintamallia, jossa asiakkaiden mahdollisesti suppeaa, mutta vahvaa osaamista viedään alueen yrityksiin, järjestötoimijoille ja muihin organisaatioihin. Asiakkaiden työpäivä saattaa muodostua usean eri työnantajan luona tehtävästä työstä.

Molemmissa em. malleissa on hyödynnettävissä ryhmämuotoinen työhönvalmennus, jossa työhönvalmentaja tukee asiakasta ja työyhteisöä koko valmennuksen ajan. Menetelmien käyttäminen edellyttää vahvaa asiakas- ja käyttäjäarviointia, jotta ne hyödyttävät asiakkaiden kuntoutumis- ja työllistymispolkujen seurantaa ja tukitoimia. RATKO- ja Tilkkutäkki –menetelmiä voi käyttää mm. opinnoista valmistuvien, kehitysvammaisten, neuropsykiatristen, sosiaalisen kuntoutuksen ja kuntouttavan työtoiminnan palveluissa olevien osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi.

Odotetut tuotokset ja tulokset:

- Maakunnallinen yhtenäinen toimintamalli osatyökykyisten asiakkaiden työllistämisen tukemiseen.
- Alueellisesti käyttöönotetut yhtenäiset, laatuperusteiset mittarit ja dokumentoinnit.
- RATKO –menetelmä (tai lisäti töihin –menetelmä) ja TILKKUTÄKKI-toimintamallin pilotoinnit hyödyntäen ryhmämuotoista työhönvalmennusta.
- Työnantajien tietoisuus ja osaaminen käytössä olevista toimintamalleista kasvaa.

¹⁹ Ratko-työkalut on kehitetty STEAn rahoittamassa hankkeessa vuosina 2012-2016. Kehitystyössä oli mukana yhteensä 30 yritystä ja (julkisen ja järjestösektorin) työnantajaa.

6 Yhdyspinta Tulevaisuuden sote-keskukseen ja kuntakokeiluun

Yhdyspinta Tulevaisuuden sote-keskus –hankkeen kanssa

Työkykyohjelman ja Tulevaisuuden sote-keskushankkeen tavoitteet ovat Satakunnassa samansuuntaiset. Molemmissa pyritään vahvistamaan varhaista tukea ja monialaista palvelujen saatavuutta asiakkaille yhdenvertaisesti. Työkykyhanke tukee tätä tavoitetta niin työssä oleville kuin muillekin työkäisille. Yhteisellä koordinaatiolla ja hankkeiden välisellä suunnitelmallisella yhteistyöllä varmistetaan hankkeiden kehittämisen yhteensovittaminen. Tärkeintä on se, että asiakas saa tarvitsemansa palvelut.

Tulevaisuuden sote-keskus -mallia luodessa huomioidaan työkyvyn tuen palvelut, mm. jo nyt lakisääteiset työttömien terveystarkastukset että työkyvyn selvittelyt. Sote-keskusten tulee esimerkiksi jatkossa tarjota työttömille sama tuki ja ohjaus, jota työssäkäyvät saavat työterveyshuollossa ja opiskelijat opiskelijaterveydenhuollossa. Myös tulevaisuuden TYP-työ linkittyy palvelujen kehittämiseen.

Tarkoituksena on, että Satakunnan työkyvyn kehittämishanke tekee vahvaa yhteistyötä jo toiminnassa olevien verkostojen kanssa, jotta mikään kehittämisosio ei jää irralliseksi, vaan asettuu kiinteäksi osaksi palvelukokonaisuutta. Aiempien hankkeiden (SATAOSAA, Satakunto, Party) ratkaisuja ja kokeiluja sekä muita hyviksi havaittuja ja paikallisesti toimivia ratkaisuja kehitetään edelleen koko maakunnan alueella.

Sekä Satakunnan tulevaisuuden sote-keskus –hankkeen että Satakunnan työkyvyn kehittämishankkeen yhteyshenkilönä toimii Satasairaalan hankejohtaja, hanketoiminnan päällikkö. Lisäksi tästä hankkeesta viestitään Satasote-toimielimille, jotka johtavat Tulevaisuuden sote-keskushanketta.

Porin työllisyyden kuntakokeilu

Porissa alkaa 1.1.2021 työllisyyden kuntakokeilu, jossa on osin samoja tavoitteita kuin työkykyohjelmassa ja lakisääteisellä TYP-toiminnalla. Näiden toimijoiden ja tavoitteiden yhteensovittaminen tulee varmistaa. Kuntakokeilussa kunta hoitaa TE-palvelut tietyn työttömien kohderyhmän osalta. Sekä kokeilu että TE-toimisto ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita työkykyohjelmalle ja tulevaisuuden sote-keskukselle. Toisaalta em. toimijat voivat ohjata asiakkaita sote-keskukseen esimerkiksi työttömien terveystarkastukseen tai työkyvyn selvittelyihin, toisaalta ne voivat olla jatkopolkuja sote-keskuksen asiakkaille. Ohjauskäytännöt ja yhdyspinnat on tärkeä määritellä.

7 Aikataulu, organisointi ja resurssit

7.1 Toteutusaika ja organisointi

Hanke toteutetaan ajalla 1.9.2020 – 31.12.2022.

Hankkeen hallinnoijana toimii Satakunnan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä (Satasairaala). Satasairaala on maakunnallinen toimija, jolloin toteutusalueena on koko maakunta. Hankkeen vastuullinen johtaja on Satasairaalan johtajaylilääkäri ja yhdyshenkilö hankejohtaja, hanketoiminnan päällikkö, joka vastaa hankkeen operatiivisesta seurannasta, ohjauksesta ja esimiestehtävistä. Hallinnollisesti hanke sijoittuu Satasairaalan tutkimus- ja kehittämistoimintaan, jolla on pitkä kokemus kehittämishankkeiden toteutuksesta ja hallinnoinnista. Hallinnoija vastaa koko hankkeen talouden seurannasta sekä maksatuksista.

Hankkeen yhteistyökumppaneita ovat Porin perusturvan yhteistoiminta-alue (Pori, Ulvila, Merikarvia), Rautamäen kaupunki, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Sataedu, Satakunnan TYP, TE-toimisto, KELA, Satakunnan yhteisökeskus ja Tukiranka ry, jotka toteuttavat hankkeeseen liittyviä toimenpiteitä, mutta joille ei kannavoidsa suoraan valtionavustusta. Kuntakumppanit osallistuvat hankkeen omavaraisuuden kattamiseen työpanoksellaan.

Hankkeelle nimetään ohjausryhmä, jonka tehtävänä on ohjata hankkeen etenemistä, seurata tavoitteiden saavuttamisastetta sekä edistää hankkeen toimenpiteitä ja tietoa hankkeesta omassa viiteorganisaatiossaan. Ohjausryhmän kokoonpanoa tarkistetaan tarpeen mukaan, erityisesti perusterveydenhuollon osaamista ohjausryhmässä vahvistetaan. Muillekin kuntatoimijoille kuin alkuvaiheen yhteistyökumppaneille tarjotaan mahdollisuus osallistua hankkeen toteutukseen sekä ohjausryhmätyöskentelyyn. Rahoittajan edustaja kutsutaan ohjausryhmän kokouksiin.

Alustava suunnitelma hankkeen ohjausryhmästä:

Puheenjohtaja	Sari Sjövall, johtajaylilääkäri, Satasairaala
Esittelijä	Mari Niemi, hankejohtaja, hanketoiminnan päällikkö, Satasairaala
Sihteeri	Kirsi Harjula, projektisihteeri, Satasairaala
Ohjausryhmän jäsenet:	Hannu Heikkilä, ylilääkäri, fysiatrია ja kuntoutus, Satasairaala Merja Paavola, sosiaalipalvelujen johtaja, Satasairaala Kaisu-Leena Raikisto, johtava sosiaalityöntekijä, Satasairaala Tiia Nieminen, projektipäällikkö, SATADUUNIA, Satasairaala Matti Järvinen, psykososiaalisten palvelujen päällikkö, Porin perusturva Jenni Ketonen, TYP-päällikkö, Porin kaupunki, Satakunnan TYP Saila Hohtari, aikuis- ja perhetyön päällikkö, TYP-johtaja, Rauman kaupunki Päivi Laine, palvelujohtaja, TE-toimisto Milja Karjalainen, toiminnanjohtaja, Satakunnan yhteisökeskus Jouni Joensuu, kehittämisspäällikkö, Tukiranka Oy Heli Sulkava, hyvinvointialan koulutuspäällikkö, Sataedu Anne Kärki, yliopettaja, SAMK Heikki Heilä, ratkaisukeskuksen päällikkö, Kela Asiakkaiden edustus (nimetään myöhemmin) KSTHKY, POSA, Eura, Huittinen, Säkö (nimetään myöhemmin)

Hankkeen toteuttajat ja osatoteuttajat kokoavat lisäksi tarvittavia yhteistyöverkostoja hankkeen toimenpiteiden tarpeiden mukaisesti.

Hanke tukee Satakunnan sote-uudistuksen, Satasoten, toteuttamista ja tuottaa malleja maakunnalliseen sote-uudistuksen valmisteluun. Hankkeen etenemisestä raportoidaan myös Satasoten toimielimille.

7.2 Resurssit ja sitoumus

Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 947 000 €, josta haettavan valtionavustuksen osuus on 757 600 € (80 %). Hankkeen omarahoituksen osuus on 189 400 € (20 %), joka katetaan kokonaisuudessaan hankehallinnon ja kuntakumppaneiden työpanoksella. Kuntakumppaneiden työpanos raportoidaan rahoittajalle henkilöstökustannusten osana.

Hankkeen suurimmat kustannukset muodostuvat hankehenkilöstön palkoista sivu-kuluineen. Lisäksi palvelujen ostot, kuten asiantuntijatyön hankkiminen, koulutukset sekä matkakulut, muodostavat merkittävän menoerän. Hankkeen toimenpiteiden toteuttamiseksi ja osaamisen lisäämiseksi tarvitaan ulkopuolista asiantuntemusta. Hankkeesta aiheutuu myös hallinto-, toimisto- ja erilaisia vuokratilaisuuksia, sekä vähäisessä määrin aine- ja tarvikekuluja. Investointikulut ovat pääosin tarvittavien ICT-sovellusten kustannuksia. Hankinnoissa noudatetaan hankintalakia sekä rahoittajan ohjeita.

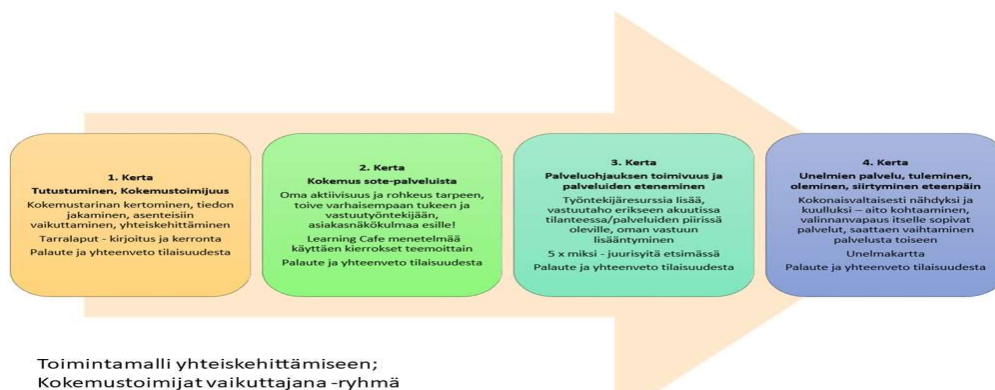
Kuntakumppanit sitoutuvat siihen, että niiden henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua työkykyohjelman järjestämiin koulutuksiin työajalla.

8 Asiakkaiden osallisuuden huomiointi

Lähtökohtana on, että asiakas on keskiössä omassa asiassaan sen suunnittelusta itse palveluprosessiin. Hankkeen tarkoituksena on parantaa palveluiden tarvelähtöisyyttä sekä asiakkaan osallisuutta palveluissa. Asiakkaalle tulee tarjota tietoa, tukea ja ohjausta hänen oman yksilöllisen tarpeensa mukaan. Kun toimintakäytännöt yhtenäistyvät maakunnallisesti, myös palvelut yhdenvertaistuvat. Asiakkaan osallisuuden ja palvelujen tarvelähtöisyyden parantaminen edellyttää toimintakulttuurin ja asenteen muutosta. Toimintakulttuurin muutos muuttaa asiakkaan roolia ja ohjaa ottamaan aktiivista otetta omassa asiassaan henkiset ja fyysiset voimavarat huomioiden. Hankkeessa tuetaan toimintakulttuurin muutosta palvelukokonaisuuksien määrittelyn, vaikuttavien toimintamallien ja menetelmien sekä henkilöstön osaamisen parantamisen kautta. Toimintakulttuurin muutos vaatii tuekseen koulutusta.

Hankkeessa hyödynnetään toimenpiteistä riippuen erilaisia asiakasosallisuuden keinoja. Vaikka hankesuunnitelman laadinnassa ei ole erikseen haastateltu asiakkaita, tarvearviossa sekä toimenpiteiden suunnittelussa on hyödynnetty muussa kehittämis- ja verkostotyössä asiakkailta kerättyä tietoa. Toteutusvaiheessa asiakkaat (ja tarvittaessa myös omaiset) otetaan mukaan palveluiden kehittämiseen, jolloin he voivat vaikuttaa niiden sisältöön. Hankkeen työryhmiin ja verkostoihin kutsutaan asiakkaiden ja sidosryhmien edustus. Asiakkaiden rekrytointi verkostotyöhön toteutuu pääosin Satakunnan yhteisökeskuksen kanoimana. Lisäksi hyödynnetään tarvittaessa olemassa olevia asiakasraateja tai vastaavia.

Hankkeen suunnittelutehtävissä ja kokeiluissa käytetään kokemustoimijoiden osaamista. Kokemustoimijat toimivat kokeiluissa prosessien "testaajina", jotka palveluita käyttäessään arvioivat prosessien ongelmakohtia ja vaikuttavuuden kokemusta. Kokemustoimijuuden huomioimisessa hyödynnetään Satakunta-hankkeessa tehtyä systemaattista yhteiskehittämisen toiminnan mallinnusta (Kuva. Mallinnus: Minna Viinmäki).

Hankkeessa kerätään asiakaspalautetta sekä mitataan soveltuvin mittarein elämänlaatua, asiakaskokemusta ja -tyytyväisyyttä. Lomake- tai internet-kyselyjen ja palautealustojen lisäksi hyödynnetään olemassa olevia asiakaspalautejärjestelmiä ja koulutettuja kokemustoimijoita. Asiakkailta kerätystä tiedosta laaditaan analyysit. Tuloksia hyödynnetään kehittämisessä.

Kolmannen sektorin rooli hankkeen aktiivisena yhteistyökumppanina on osa hankkeen asiakasosallisuuden toteutumisesta, sillä järjestöillä on tärkeä rooli asiakkaiden edunvalvojina, vertaistuen ja kokemustiedon tuottajina sekä palvelujen kehittäjinä. Järjestöt myös tavoittavat suuren määrän kohderyhmään kuuluvia kansalaisia. Kansalaisten osallisuuden varmistamisen toimintatavat pyritään tekemään mahdollisimman helpoiksi. Tässä hyödynnetään aiempien hankkeiden malleja sekä mm. Sokra-hankkeessa tehtyä työtä.

Osallisuuden toimintamallit kuvataan, jotta ne tulevat näkyväksi ja niitä voidaan jatkossa edelleen kehittää ja hyödyntää systemaattisesti osana palveluja ja niiden kehittämistä. Lisäksi kansalaisten osallisuuden toteutuminen arvioidaan osana hankkeen arviointia.

9 TE-toimiston, Kelan ja järjestöjen osallisuuden huomiointi

TE-toimiston osallistuminen toteutukseen

TE-toimisto on osallistunut hankesuunnitelman laadintaan ja osallistuu hankkeen toteutukseen yhtenä keskeisenä yhteistyökumppanina. TE-toimisto osallistuu sekä hankkeen toimenpiteiden suunnitteluun että pilottikokeilujen toteutukseen erityisesti silloin, kun asiakkaan palvelutarve edellyttää TE-toimiston palveluja. Työkyvyn tuki osaksi tulevaisuuden sote-keskusta toimenpidekokonaisuus vastaa myös TE-toimiston tavoitteeseen tunnistaa jo heti työttömyyden alussa työnhakija-asiakkaiden työkyvyn tuen tarpeet. Esimerkiksi työeläkeyhtiön ammatillisen kuntoutuksen sekä tulevan ajan oikeus saattavat "vanhentua", mikä palvelutarvetta ei tunnisteta ajoissa ja asiakasta ohjata ko. palveluihin. TE-toimisto haluaa kehittää viranomais- ja muuta yhteistyötä varhaisen tunnistamisen edistämiseksi. Tuetun työllistymisen menetelmät toimenpidekokonaisuus vastaa TE-toimiston tarpeeseen selkiinnyttää työnjakoa, parantaa molemmin puolta osallistumista ja kehittää yhteistyötä kohderyhmän siirtymävaiheissa.

Kelan osallistuminen toteutukseen

Kela on yksi hankkeen keskeinen yhteistyökumppani. Kelalla on laajat intressit yhteistyöhön sote-toimijoiden kanssa saumattomien palveluketjujen tarjoamiseksi asukkaille. Yhteistyöstä Kelan kanssa sovittu Läntinen vakuutuspiirin ratkaisukeskuksen päällikön kanssa. Kela on erityisesti mukana toimenpiteissä 1,2,4,5 ja 7, mutta kaikissa toimenpiteissä on asiakaslähtöisesti ja toimijoidenkin osalta liittymäpinta Kelaan sekä sen palveluihin ja etuuksiin.

Osatyökykyisten työllistymisen edellytyksiä voidaan edistää Kelan etuuksilla ja palveluilla. Asiakkaan kannalta kokonaisvaltaisempaan tulokseen päästään, kun asiakkaan tilanteesta tunnistetaan ja kartoitetaan myös Kela-yhteistyön tarve. Silloin kun Kela on riittävän aikaisessa vaiheessa asiakkaan asioiden kartoituksessa mukana, varmistetaan Kelan palvelujen ja etuuksien oikea-aikaisuus, myös päällekkäinen työ vähenee. Kelalla on kokemusta ja osaamista osatyökykyisten palvelujen suunnittelusta ja koordinoinnista. TYP-toiminta on hyvä käytännön tapa tehdä moniammatillista työtä yli organisaatorajojen. Lisäksi Kela on toiminut kumppanina useissa eri mm. työllistymistä edistävässä hankkeissa esim. PARTY- ja Sataduunia-hankkeissa (hankkeiden suunnittelussa, toimeenpanossa ja niiden verkostoissa).

Kelan etuuksilla turvataan asiakkaan arjessa selviytymistä, toimeentuloa sekä työ- ja toimintakykyä. Terveys- ja elämäntilanteiden ohella osatyökykyisillä saattaa olla elämänhallinnan haasteita, asumisongelmia ja työttömyyden aiheuttamia haasteita sosiaalisissa taidoissa. Kela pystyy vastaamaan kokonaisvaltaisesti eri etuuksien avulla mm. toimeentulon, asumisen ym. ongelmiin työllistymistä tukevan valmennuksellisen kuntoutuksen ohella. Asiakkaan luottamus viranomaisiin kasvaa ja yhteistyökyky vahvistuu. Tällöin asiakkaan kaikki voimavarat ja motivaatio kohdentuvat entistä paremmin työllistymisen polulla etenemiseen. Kela tarjoaa ja järjestää työ- ja toimintakykyä edistäviä kuntoutuspalveluja ja moniammatillista konsultointia työkykyyn liittyvissä tilanteissa. Osatyökykyisten henkilöiden kuntoutustoimien pohjana on hyvä olla laaja-alainen toimintakykykartoitus. Työkyvyn etuusasioihin liittyvissä lääketieteellistä neuvontaa kaipaavissa tilanteissa tarjotaan asiantuntijalääkärin konsultaatiomahdollisuutta.

Osana Työkykyohjelmaa on mahdollisuus kehittää toimintamalleja Kelan kanssa tehtävään yhteistyöhön. Kelalla on valtakunnallisesti ja alueellisesti kehitettyjä toimintamalleja tukea tarvitsevien asiakkaiden moniammatillisista palveluista, joita voidaan kehittää vastaamaan paremmin kohderyhmän tarpeita.

Yhteistyötä voidaan tehdä esimerkiksi digitalisaation avulla ja/tai kasvokkain. Luottamuksen rakentaminen paranee, jos toimitaan kasvokkain, mutta verkostoyhteistyötä voidaan usein toteuttaa onnistuneesti

myös digitalisaation tuella. Yhteistyötä tiivistämällä ja kaikkien toimijoiden osaamista kasvattamalla opitaan entistä paremmin tunnistamaan yhteistyötä vaativia asiakastilanteita ja riskitekijöitä sekä mahdollisuuksia eri toimijoiden tarjoamiin palveluihin.

Kiteytys Kelan tavoitteista yhteistyössä:

- tunnistaa varhaisessa vaiheessa asiakkaan toimeentuloturvan sekä toiminta- ja työkyvyn rajoitteet ja palvelutarve sekä Kelan rooli asiakkaan palveluverkossa
- hoitaa asiakkaan Kela-asiat kerralla kuntoon tai tarvittaessa pitkäkestoisesti case management-tyyppisesti
- luoda mallia kuntoutukseen ohjaukseen
- suunnitella selkeät yhteistyön tavat ja -verkostot eri toimijoiden kanssa hyödyntäen TYP-kokemusta suunnaten katse kohti tulevaisuuden soite-keskusta
- tehostaa olemassa olevien tieto- ja digitaalisten järjestelmien käyttöä asiakkaan asioiden hoitamisessa sekä kumppanien välisessä yhteydenpidossa
- Lisätä kumppanien ja Kelan osaamista sosiaali-, terveys- ja Kela-palvelujen tarpeen tunnistamisessa ja asiakkaan ohjauksessa yhteisessä palveluverkossa
- Mahdollisten uusien esim. kuntoutuspalvelujen kokeilujen toteuttaminen

Järjestöjen osallistuminen toteutukseen

Järjestöillä on ollut mahdollisuus osallistua jo hankesuunnitelman laadintaan. Niillä tulee olemaan edustus ja kanavat hankkeen ohjausryhmässä, työryhmissä, verkostoissa ja muussa toteutuksessa. Niiden asiantuntemusta hyödynnetään suunnittelussa ja kokeiluissa. Järjestöjen osallisuutta koordinoidaan Satakunnan yhteisökeskuksen kautta, jolloin tieto hankkeesta, sen toimenpiteistä ja toiveista järjestöjen suuntaan saadaan välitettyä maakunnallisesti. Järjestöjen kanssa tehdään yhteistyötä kohderyhmien tavoittamisessa, aktivoimisessa ja asiakaslähtöisten palvelupolkujen rakentamisessa. Mm. asiakkaiden rekrytointi verkostotyöhön toteutuu pääosin Satakunnan yhteisökeskuksen kautta kanavoituna. Tarkempi suunnitelma yhteistyöstä järjestöjen kanssa laaditaan hankkeen käynnistyessä.

Alustava suunnitelma järjestöjen kanssa tehtävästä yhteistyöstä:

- Vertaistoiminnan monipuolistaminen sekä sen saavutettavuuden ja näkyvyyden lisääminen erityisesti korkeakoulu-etuille työnhakijoille, kehitysvammaisille ja osatyökykyisille.
- Vähintään viiden pitkäaikaistyöttömän ja/tai osatyökykyisen kokemustoimijan kouluttaminen ja kokemustoiminnan hyödyntämisen lisääminen työllisyshoidossa.
- Järjestölähtöinen varhaisen tuen palvelukokonaisuus työttömiksi jääneille.
- Järjestölähtöisten toimintojen ja palveluiden kuvaaminen ja tiedon välittäminen TE-toimistoille, oppilaitoksiin ja muille toimijoille, jotta palveluneuvonta ja -ohjaus mahdollistuvat.
- Työllistävien järjestöjen keskinäisestä työnjaosta sopiminen.
- Järjestöjen roolin selkiyttäminen työllisyshoidon moniammatillisessa ja sektoreiden välisessä yhteistyössä.

10 Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen huomiointi hankkeessa

THL:n arvioinnin mukaan Satakunnan soite-palvelujen tarve on maan keskitasoa. Myös työllisyystilanne vastaa maan keskitasoa, ja pitkäaikaistyöttömien osuus on hieman jopa pienempi. Väestön elintavat ovat huonot, mikä viittaa hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimien tarpeellisuuteen. Väestön matala koulutustaso näkyy hyvinvoinnin ja terveydentilan kokemuksissa. Työikäisten kokemukset elämänlaadusta ovat heikot. Selvästi maan keskitasoa suurempi osuus (30 %; koko maa 23 %) työikäisistä ei usko jaksavansa työskennellä vanhuuseläkeikänsä asti. Maan suurin osuus työikäisistä käytti liikaa alkoholia (36 %), mikä näkyi alkoholikuolleisuudessa.²⁰ Runsas alkoholinkäyttö sekä heikot kokemukset elämänlaadusta lisäsivät perheiden palvelutarpeita. Päivittäinen tupakointi oli keskitasoa yleisempää. Työikäisistä noin joka neljäs on lihava. Diabetesta esiintyy runsaasti. Vapaa-ajan liikuntaa harrastavia aikuisikäisiä oli maan toiseksi vähiten.

²⁰ http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138960/URN_ISBN_978-952-343-431-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Hyvinvoinnin edistäminen on huomioitu hankkeen toimenpiteissä. Työ- ja toimintakyvyn arvioinnissa huomioidaan ennaltaehkäisevä näkökulma. Kaikilla työttömillä ei ole sairauksia, mutta heillä voi olla muu-
tosta työ- ja toimintakyvyssä, minkä vuoksi kaikkien työttömien työ- ja toimintakyvyn arvioinnin tulisi olla perusta palvelusuunnitelmalle sote-keskuksissa. Näin varhainen puuttuminen mahdollistuu.

11 Viestintä ja juurruttaminen

Ohjaavana periaatteena on, että hankkeen tiedotuksen tulee olla avointa ja oikea-aikaista. Viestinnässä huomioidaan saavutettavuus, erityisesti selko- tai selkeäkielisyys. Hankehenkilöstöllä, ohjausryhmällä ja työryhmillä on keskeinen rooli viestinnässä. Henkilöstö-, asukas- ja sidosryhmäviestinnän keinoja ja kanavia ovat mm. esitteet, digitaaliset uutiskirjeet, verkkosivut ja sosiaalinen media, erilaiset tilaisuudet sekä yhteistyö alueellisen median kanssa. Hankkeen alustava viestintäsuunnitelma on liitteessä. Hankkeelle laaditaan alkuvaiheessa tarkempi viestintäsuunnitelma.

12 Arviointi

Arviointi ja tulosten hyödyntäminen ovat osa hankkeen johtamista ja jatkuu koko hankkeen elinkaaren ajan. Arvioinnilla saadaan selkeä kokonaiskuva, miten kehittämistyö on onnistunut suhteessa tavoitteisiin. Arvioinnissa noudatetaan rahoittajan ohjeita ja vaatimuksia. Hankkeessa noudatetaan kehittämisen PDCA-sykliä. Arviointi toteutetaan itsearviointina kaikki mukana olevat toimijat ja asiakkaat huomioiden. Hankkeen tuloksia arvioidaan sekä laadullisesti että määrällisesti. Arviointimenetelminä käytetään mm. tilastoseurantoja, kyselyjä, haastatteluja ja mittauksia kansalliset linjaukset ja mittarit huomioiden. Toimintaa muokataan arviointitiedon perusteella. Arviointitieto raportoidaan mm. rahoittajalle, ohjausryhmälle ja yhteistyökumppaneille. Hankkeelle laaditaan alkuvaiheessa tarkempia aikataulutettu arviointisuunnitelma. Alustava arviointisuunnitelma on hakemuksen liitteessä.

13 Riskien arviointi

Hankkeella arvioidaan alustavasti olevan seuraavia riskejä:

Riski	Riskin kuvaus	Hallinta
Osallisuus tai vaikuttavuus ei toteudu	Ammattilaiset eivät huomioi asiakkaan osallisuutta tai asiakkaalla voi olla vaikeuksia ilmaista itseään. Jos paljon palveluja tarvitsevilla ei ole riittävää tietoa tai ohjausta, heidän asemansa heikkenee. Asiakas/palvelusuunnitelmissa ei kuulla asiakkaita, joten toiminta ei ole asiakaslähtöistä. Palveluiden oikea-aikaisuus tai tarpeenmukaisuus kärsii, mikä heikentää vaikuttavuutta.	Asiakas nähdään oman elämänsä asiantuntijana. Asiakkaat tai heidän edustajansa ovat keskeisessä roolissa, suunnitelmat tehdään asiakkaan määrittämistä tavoitteista lähtien. Asiakkaat osallistuvat kehittämistyöhön. Mallinnus tehdään asiakaslähtöisesti. Viestintään panostetaan. Asiakkaan valmiuksia lisätään ohjauksella ja jatkuvalla tuella sekä toimenpiteiden seurannalla. Vaikuttavuusmittarit määritellään ja niitä seurataan. Toimintaa muutetaan PDCA-syklin mukaisesti, kun poikkeamia huomataan.
Yhteistyö eri toimijoiden välillä ei toimi eikä kehittämistyöhön sitouduta	Yhteistyö ei käynnisty konkreettisella tasolla, ja toimijat kehittävät omaa toimintaansa itsenäisesti huomioimatta muita. Kehittämistyötä ei nähdä ammattilaisia ja asiakkaita hyödyttävänä toimintana, vaan irrallisena toimenpiteenä, joka teettää lisätyölä oman työn ohella.	Kumppaneiden kanssa laaditaan sopimus. Yhteistyöstä sovitaan konkreettisesti yhdessä johto-, esimies- ja työntekijätasolla niin, että kaikki ymmärtävät kehittämistyön tärkeyden, suunnan ja puitteet. Johto ja esimiehet tukevat kehittämistyötä, ja työntekijöiden on mahdollista osallistua kehittämistyöhön. Kehittämistyöstä viestitään avoimesti.
Päällekkäinen kehittäminen	Hankkeessa kehitetään asiaa, jota on jo kehitetty tai jota kehitetään toisaalla.	Päällekkäisen työn ehkäisemiseksi hanketoimijat tekevät alusta alkaen yhteistyötä ja keskustelevat eri tahojen kanssa. Tiiviillä yhteistyöllä voidaan myös varmistaa eri toimenpiteiden integrointi ja resurssien tehokas käyttö.